

ŠT. 1 * 75

V tej številki:

- * Edinost, sreča, sprava**
- * Stoletni koledarji**
- * Je Kras še naš?**
- * Zlate mreže**

MLADIKA

IZHAJA DESETKRAT V LETU
1975 LETO XIX. ŠTEV. 1

Poštnina plačana v gotovini -
Skupina III/70

K A Z A L O

S.M.: Edinost, sreča, sprava k nam naj nazaj se vrnejo	1
Maks Šah: Stoletni koledarji	2
Majda Košuta: Balada iz starega mesta	3
Videmski nadškof med Beneškimi Slovenci	5
Drago Štoka: Je Kras še naš?	6
Saša Martelanc: Svetovni popotnik pripoveduje	8
Zlate mreže	9
Rafko Dolhar: Pot iz planin	10
Ivo Jevnikar: Socialno skrbstvo za stare	11
Vladimir Kos: Vrba ob progi Dani o Sedmak: Še o cerkvenih strukturah	12
Antena	13
Za sodobne žene in dekleta	14
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura	16
Ocene	17
Edvard Žerjal: Socialni kotiček	18
	20

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR:

Marija Besednjak, Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Barbara Lapornik, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Jože Peterlin (glavni urednik), Ivo Petkovšek, Ester Sferco, Maks Šah, Drago Štoka, Peter Švagelj, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema).

ZUNANJA OPREMA:

Edvard Žerjal

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno

Uredništvo in uprava: 34133
Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189 -
Poduredništvo v Gorici: SKAD

Poštni tekoči račun 11/7019
»Mladika« - Trst

Registrirano na sodišču v Trstu št. 193

tisk »graphart«, trst, rossetti 14
te efon 77 21 51

pisma pisma

Spoštovani gospod urednik,

kot sem zvedel, so oblasti v Ljubljani odredile zaplembo letošnje 4. številke DRUŽINE. Javna tajnost je, da se je to zgodilo zaradi članka »Nočemo preštevanja«, ki dokazuje, kako je odnos nekega organa ZKS do vernikov v kričečem nasprotju z več člani ustave Socialistične republike Slovenije. Kot demokrata me je ukrep zelo prizadel, saj na argumente nasprotnika vendar ne bi smeli odgovarjati s tem, da mu materialno zamašimo usta. Si predstavljate, da bi vam kaka oblast zaplenila številko MLADIKE samo zato, ker bi v nekem članku dokazali protiuustavnost v odnosu do vaše skupnosti? Kaj bi storili v takem primeru?

T.R.

Odgovor: Nič. Bili bi hvaležni za nepričakovano reklamo, za legitimacijo o pravilnosti naše teze, nekolično pa tudi za povečan krog bralcev. Tvarno škodo bi že kako prenesli. (Na vsak način mnogo bolje in mnogo hitreje kot javno blamažo, ki bi jo v takem primeru pokaziral junaški plenilec.)

Spoštovani gospod urednik!

Kot upokojenec še svežih nog — upam, da tudi glave — se rad sprehajam po našem podežlju zaradi kondicije udov in dihal, pa tudi prebavil ne zanemarjam, če se je treba soočiti s pršutom in teranom. Pri tem pa mi funkcionirajo tudi oči in tako registriram pojave, ki se mi nudijo na sprehodih. Najprej mimgrede, kasneje pa sistematično sem začel opazovati, kako je z našimi dvojezičnimi napisi. Pri tem ne mislim uradnih tabel, ki so domena občinskih in pokrajinskih uprav, marveč tiste napise, ki visijo na pročeljih zasebnih obratov in loka-

lov. Z ozirom na moje že naznačene teranske simpatije naj se omejim na gosti.ne. Res, skoraj povsod vidim napise: TRATTORIA - GOSTILNA. Vprašali me boste, kaj sploh sitnarim in kaj hočem. Tole: da bi bil vrstni red obraten: GOSTILNA - TRATTORIA. Se vam zdi moja želja absurdna? Smem pričakovati, da bo ponos pred poslovno koristjo, zlasti, če še prav nič ne »košta«? Če ima naš vrli gostinec v redu kuhinjo, klet in (po možnosti) še cene, ne bo izgubil prav nobenega gosta, če z vrstnim redom besed pokaže, kateremu rodu pripada on in njegovi predniki.

R. M.

Gospod urednik!

Vsi smo avtomobilisti (Cayatte je dejal »Vsi smo morilci«), pa se človeku primeri to in ono. Ne vem, če bo moja prigoda splošno zanimiva, vsekakor jo opišem. Zavil sem onega dne na parkirišče ACI in pristojni uslužbenec mi je postrežljivo odkazal še zadnje prosto mesto. Dobro volje sem mu naklonil nekaj običajnih ljubeznivih besed, on pa se mi je hotel — napitnina ni izključena — nekako prikupiti in mi je zapal, da mi je pravkar izpraznil mesto »un ščavo de Lubiana«. Poteze na mojem obrazu so se spremenile, rezko sem ga vprašal, če mu sme naslediti »un ščavo de Triester«. Postal je vijoličast od zadrege in se mi je opravičil, češ, saj je bila moja mama tudi iz Postojne. Morala te zgodbe: dobršen del naših ljubih someščanov drugega jezika izgovarja tisto strupeno besedo brez sovraštva, nekako folklorno. Smemo ostati ravnadušni, ali naj se to enkrat načelno razčisti, po možnosti z demonstrativno sodno obravnavo? Kaj pravijo naši pravniki in politiki?

BORUT Z.

Posamezna številka Mladike stane 300 lir. Celoletna naročnina 3000 lir. Letna naročnina za Jugoslavijo 60 din. Letna naročnina za druge države je 7 US dolarjev ali enakovreden znesek v tuji valuti.

117986

PD 358/1977

S. M.

Edinost, sreča, sprava k nam naj nazaj se vrnejo

Ko so Prešernu nekega poletnega dne leta 1846 vrnili iz dunajske cenzure rokopis njegovih Poezij, je pesnik pač hlastno preletel zvezek, ki ga je bil tako skrbno povezal in po predpisih zapečatil. Iskal je mesta, ki jih je Rdeči Svinčnik v stolnem mestu občrtal in s tem prepovedal za tisk. Mogoče se je začudil, da je bilo takih mest le dvoje: »puščica« na račun slovničarja Murka in pa — kitica iz Zdravice.

Tista, ki se prične z verzoma v našem nalogu.

Pesnik ni pristal na ohromitev in je zato z dvema potezama prečrtal celotno Zdravico, ki je tako v prvi tiskani izdaji Poezij izpadla.

Inkriminiranih verzov tudi dandanes ne srečujemo pogosto med citati, ki naj bi dajali ton Prešernovim proslavam in spominskim zapisom. Slišimo jih le v sklopu celotne Zdravice, skoraj nikoli pa ne emblematično postavljenih v razmišljajoče ospredje. Ona rdeča črta izpred 129 let je očitno zadela v bistvo in se njena sled še vedno ni docela porazgubila.

Ko se zatapljamo v smisel obeh verzov, smo očarani nad njuno preprostostjo in lapidarnostjo, predvsem pa nad mirno ljubeznijo, ki jo izžarevata v obliki srčne želje. Tudi nekaj rahle

otožnosti je razpete čez tistih devet jasnih besed. Pesnik, ki se pripravlja, da napije svobodi narodov in bratstvu med njimi, čuti, da mora njegov narod še pred poletom proti takemu svetlemu cilju najprej urediti in prečistiti samega sebe. Brez edinosti in sprave ne more biti sreče, ranjena ptica ne more proti soncu.

Sprašujemo se, kako bi bilo s slovenskim narodom kot celoto, če bi si vsak njegov pripadnik izbral za delovno geslo besede iz obeh Prešernovih verzov. Če bi vsak ostal sicer pri svojem mišljenju, a bi vendar bil zmožen podati roko slehernemu so-rojaku. Mislimo, da bi doživeli to, o čemer je sanjal Prešeren, na katerega se vendar prav vsi sklicujemo.

Toda Prešernova želja je še vedno rdeče občrtana, ljubeč poziv se ne more odrešujoče prebiti skozi pregrade vseh vrst. Po logiki stvari se bodo edinost, sreča in sprava nekoč vrnile, kolikor je človeško pač to mogoče. Otožna pa je zavest, da so bile in verjetno še bodo cele generacije — z našo vred — za to prikrajšane. Po krivdi vseh onih, ki so proces sprave zavirali iz razlogov, ki bodo na rentgenskem zaslonu Zgodovine neizprosno prišli na dan.

STOLETNI KOLEDARJI

Današnji dan se kar s težavo odločimo, kateri koledar naj bo na naši poslovni mizi, na steni v kuhinji, v listnici ali žepu. Nekoč pa ni bilo tako. Koledarjev je bilo malo in ljudje so želeli imeti poleg koledarskega pregleda tudi napotila. Posebna vrsta koledarjev, ki se je pojavila na Slovenskem proti koncu XVIII. stoletja, so bili stoletni koledarji ali večne pratike. Ti koledarji so sloneli na praznoverju, v veri na lepo in slabo vreme, na dobro in slabo letino, v zdravje in bolezn. Kako smo še danes praznoverni, vidimo iz tega, da skoraj vsi časopisi in revije prinašajo horoskope. Čitatelji se najdlje ustavijo pri teh napovedih. Vse napovedi v horoskopih in tudi v nekdanjih večnih pratikah so bile odvisne od konstelacije 7 nebesnih teles: Sonca, Venere, Merkurja, Lune, Saturna, Jupitra in Marsa.

Prvo stoletno pratiko je Slovencem oskrbel Breznik iz Komende leta 1789 pod naslovom: Vezna pratika od gospodarstva. To je bila doslej prva znana tiskana pratika s praktičnimi kmetijskimi nasveti. Pred to tiskano pratiko so krožile nič kolikokrat prepisane, spremenjene in izpopolnjene pratike. Tiskano pratiko so ljudje zelo radi sprejeli in so jo ponatisnili leta 1791 v Celju, 1808 v Mariboru, v Ljubljani pa kar dvakrat: 1803. in 1807. leta. Nekaj gradiva iz te pratike je vzel tudi Valentin Vodnik za svojo Veliko pratiko. Drugo večno pratiko so tiskali v Ljubljani leta 1814, tretjo pa je izdal Krašna v Ljubljani leta 1840 pod naslovom Stoletna pratika devetnajstega stoletja. Tiskana je bila v Gradcu. Ponatisnili so jo še trikrat. Stoletno pratiko dvajsetega stoletja pa je izdal v Ljubljani Giontini leta 1902. Ker so te pratike hitro pošle, so jih zaradi redkosti prepisovali. Prepisovavci so bili na pratiko zelo ljubosumni in so jih neradi posojali.

Tako prepisano pratiko za preteklo stoletje hranijo tudi v Slivnem pri Ivotu Kralju. V zapisu so označene značilnosti le za Saturn, Jupiter, Sonce, Merkur in Luno. Ker smo letos v znamenju Sonca, nam večna pratika napoveduje naslednje (prepisujemo dobesečno iz rokopisa):

KAJ NAM PRINAŠA LETO 1975

Sonce ima zmeram od jutra do večera zraven sebe ta planet Venus, stori dobro gorkuto, zraven de nam čez dan sveti, to se od Merkurjusa od Vitriola loči, inu sturi na truplu tega človeka, inu te živine gorkuto, se od pomlada do jeseni godi. Aku pa sonce po strani sijalo bode, taku bo en tal tega sveta merzel inu vsem rečem škodljiv. Ta planet je srednu dober, gorak inu suh ino ti ljudje, kateri so pod tem planetam

rojeni, so lepi, imajo kravžaste lase, so močni, brumni, koražni, spremisleoči, pohlevni, veliki, častitljivi, dolgu živijo, zdraviga života, so enega dobriga srca, inu po velikih časteh ino imenitnih služb želijo.

Celu letu v kup vzeto: to sončno letu je skuz in skuz suho, malu mokru, srednu gorku. Pomlad: od začetka je precej mokru, posebno v aprilu, v katerimu je nestanovitno vreme, inu blatnu. Maj pa lep, inu suh proti koncu slana inu merzlu, kateri deleč v juniju terpi. Zatorej dobru merkej, de na žitu ne bodeš ovac pasel. Inu tudi kar je mogoče ne na praznikih. Jesen inu zima je suha inu lepa, inu zmerne za cajta, vender s srednim mrazam, se začne z neluštним vremenom, pa bode kmalu boljše. Februar se začne z lepim vremenam, koncu pa bode velik mraz, kateri noter do meseca marca terpi.

Pomladanska setva more tako per cajtu, koker je mogoče se začne inu vse pod brazdo vsejano biti. Ječmen inu oves malo zrasede pa vendar dobru zrnu da. Veliko prosa ako bo za cajta sejano. Malo graha, leče inu grazece, ako ne bode na debele in mokre njive, na katerih je že gnoj segnil, sejano. Konoplje so dobro inu kratke. Sena bode prav malu, zatorej ne pasi ovac gori. Otava rase lepu, zelje inu repa ne more zavoljo suše rasti.

Zimska setva: erž bode prav dobra, pa malu taku tudi pšenica. V spomladi nikar ovac gori ne pasi. Jesenska setva: jesen se more vselej pod brazdo sejati. Ne spomladi za voljo velike mokrote ne prerase, inu tudi ni potreba percajti sejati. Sadu: bode več hrušek ko jabuk, veliko češenj, orehov, češpelj in želoda. Hmelj: aku lih se od konca dobru kaže, ga bode vendar malu al celu nič, zatorej se more prej previdet. Vinu: aku to leto poprej ni bilo dobru, toku to leta perrase. Zakaj Mars, Sol inu Venus perneso vsake sedem let prav dobru vinu.

Vetrovi, nalivi in huda vremena: vetrovi bodo to leto vse sorte pa malokdaj jug; bo velik hudih vremen zbliskam in treskam, kateri so škodljivi temu fruhtu, pa nalivov ne bode. Škodljive živali: veliko krot inu kač, inu veliko kobilic, červi inu molji so radi v žitu. Rib bode srednu. Bolezni: kadar zima h koncu pojde, takrat se bodo začele bolezni: bodenje, znotranje bule, vročinske merzelce, velikokrat božji šlag, na jetreh, glave boleti, križ boleti, vetrov v mehurju...

Take so napovedi v stoletni pratiki, kadar je letni gospodar Sonce. In letošnje leto je v znamenju Sonca. Kaj se je že uresničilo, naj bralci presodijo sami, kaj pa je napovedano, bomo sproti opazovali...

BALADA IZ STAREGA MESTA

Ožarjene izložbe, prepolne daril in dekoracij, tako da se ti zdi, da se zlati prah siplje celo na zamazani blatni cestni tlak. Pisane luči se zapirajo in odpirajo v ritmu neslišne melodije, božične melodije. Tiho pričakovanje božiča preveva mesto, zavito v umazano megleno tančico.

Na trgu so razstavljeni drevčki: majhni, veliki, navadni, posebni, vsi vabijo mimoidoče:

»Kupi me, božič brez okrašene jelke ni božič. Kakšen božič pa boš imel, če mene ne bo v hiši, kupi me vendar. Veliko veselje bo v hiši, ko me prineseš. Pomisli na vznihene obraze otrok pred svetlečim se drevesom; zanje sem bajna prikazen iz pravljice. Tudi tebi se razjasni obraz, ko me zagledaš na sveti večer v vsem mojem blesku in blišču.«

Tudi Marina je razumela tiho prošnjo, toda ni postala, ni zaustavila koraka, šla je dalje ob kanalu, kot da bi se to nje sploh ne tikalo, kakor da bi bilo zanjo čisto vseeno, če je božič ali navaden delavnik, kakor da božič sploh ne bi obstajal, kaj šele običaji, ki so z njim povezani.

»Komu na čast pa bi sploh kupovala jelko, saj nimam otrok, ki bi jih morala razveseliti! Čemu? Saj sem preživela že nešteto božičev, ne da bi bila v hiši jelka, in prav tako sem dobro čutila, da je božič,« se je hitela prepričevati.

»Kaj pa bi sploh meni jelka, saj je nimam kam dati.«

Stisnjena v dve gubi je sedela v kotu stara prodajalka. Naglavno ruto je imela globoko potisnjeno na oglati, koščeni obraz, da si komaj mogel zapaziti predirljive oči, s katerimi je motrila mimoidoče. Njena drevesca so bila majhna. Niso se mogla bahati s košatimi vejami in smolnatimi iglicami, prav nič niso bila podobna drugim, ki so bila na pogled kot zublji zelenega požara, ki bi besnel na trgu; bila so čisto navadna drevesca, ki so se tiščala vsa skupaj, da bi bila njihova revščina manj vpijoča. Prav takšno ji je bil nekoč kupil očka. Takrat še črk ni poznala in je veseli dogodek proslavila tako, da je na kuhinjsko steno z ogljem narisala mršav drevesček. Iz najtemnejšega kotička mamine omare so prišle na dan prekrasne pisane žogice. Kar pa je ostalo praznega, so napolnili trije mandarini, nekaj orehov in ena pomaranča. Kako lep je bil tisti božič!

Še sama ni vedela zakaj, ali iz spomina na tisti njen edini srečni božič ali iz usmiljenja do

betežne, prezeble starke, je obstala in vprašala za ceno. Vsota je bila majhna, smešno nizka v primeri s številkami, ki so jih vsevprek vpili prodajalci na trgu. Hotela je nadaljevati pot, a proseče starkine oči so jo priklenile k tlom in kupila je drevesček, čisto najmanjši, kar jih je starka imela.

»Gotovo sem znorela, vlak odpelje še danes zvečer, jaz pa imam že dovolj prtljage, še drevesček mi manjka,« se je razjezila sama nase.

»Če bi bil vsaj kaj vreden, pa je bolj podoben omelu kot smrečici. V Milan ga gotovo ne vzamem s seboj, to je čisto gotovo.«

Tedaj se je spomnila, darovala ga bo. V hiši, kjer je nekoč živela, je le morda ostal kdo izmed starih stanovalcev.

»Obiskat jih grem, pa jim ga podarim, razveselili se ga bodo bolj kot kakršnegakoli drugega daru.« Da, domov pojde; saj bi bila sramota, da je v rojstnem mestu in da sploh ne gre pogledat hiše, na katero jo veže spomin na mladost in na čas, ko je bilo še vse lepo in prav, ko ni bilo še nobenih skrbi. Tja mora!

Napotila se je ob kanalu. Motna voda se je nemirno gubala in butala kose lesa ob zid, ki je kljub mrazu potil debele umazane srage.

»Življenje je kot kanal, ljudje pa smo kosi lesa, ki nas tok časa meče ob skale porazov in razočaranj.« Kolikokrat se je ona že pobila, a vseeno se ni nikoli usmerila v mirni zaliv, kjer je vse tako enostavno, v zaliv rodnega kraja.

»Zakaj sem le tako neumna, da venomer silim v nevarnosti, namesto da bi ostala tu, v svojem mestu, kjer bi bilo moje življenje brez skrbi; zakaj iščem srečno življenje tako daleč v tujini, ko pa ga imam tukaj pri roki?« Res je bila neumna, da se ni ustavila v rodni luki, venomer je upala v boljše razmere in silila naprej. Upala je, da je za verigo kleči mirna, prosojna voda. Toda nikoli ji ni uspelo preiti pečin, za katerimi morda sploh ni bilo pričakovanega, marveč samo zid, za njim pa ničesar.

Sedaj se vrača iz Jugoslavije; spet neuspešna postaja na njenem prekletem večnem romanju od zdravnika do zdravnika.

»Žal nam je, a ne moremo ničesar. Vaša šepavost je neozdravljiva.« Vedno en in isti refren, kolikokrat ga bo še slišala? Zakaj se sedaj vrača v Milan? Ah, tam jo čaka delovno mesto. Toda saj bi lahko tisto delo opravljala tudi doma. To že, samo iz Milana laže pride do slavnih

Eskulapijevih učencev, ki bi jo lahko rešili nje-
ne hibe. (Tam je več možnosti, da ozdravi, a tam
so tudi čeri, ob katerih se lahko razbijejo vsi
njeni upi in tudi ona sama.)

V tako mirnem zalivu bi morala ostati, tu bi
morala pognati korenine, tu, ne pa drveti proti
neznanemu. Iz vsake ulice veje duh po domač-
nosti, zakaj se ne ustavi tu, kjer je vse lepo in
prav?

Nenadoma je obstala, čudna šepajoča pri-
kazen z okleščenim drevescem v naročju pred
mogočnim poslopjem; stare šole, kjer so ji vte-
pali modrost, ni bilo več, zamenjala jo je dru-
ga, novejša zgradba, ki je točno odgovarjala
vsem najnovejšim predpisom o šolskih grad-
njah.

»Petnajst let je dolga doba, marsikaj se lah-
ko spremeniti«, jo je presunilo, »marsičesa, kar
sem jaz imela v spominu, sedaj ni več, zakaj
sem le pričakovala, da je vse tako kot takrat,
ko sem odšla. Še jaz sem se spremenila, pred
petnajstimi leti nisem šepala, zakaj pa se torej
ne bi spremenil svet okoli mene!« Moderna stavl-
ba iz železobetona se ji je zdela odvrtna, prav
nobene topline ji ni vzbujala.

Stara šola ji je vstala iz spomina kot dobra
koklja, ki vse sprejme pod svoje varne peruti in
jih odda svetu, šele ko so zmožni borbe z živ-
ljenjem, oboroženi z novim orožjem, znanjem. V
njej se je nekoč počutila kot doma. Okrušeni zi-
dovi so bili vsi popackani in so velikodušno pre-
našali čustvene izbruhe učencev. Tu pa se res
ni dalo nič pisati, prvi dež je vse dobro spral.
Jezno je zmrcvarila med prsti majhen vršiček,
kakor da bi bilo to drevesce krivo spremembe,
ki je nastopila v svetu njenih sanj.

Staro mesto, njen nekdanji dom. Hiše so se
ji zdele še bolj okajene in potlačene same vase
kot v njenem spominu in so se grozeče zgri-
njale nad ozkimi uličicami. Redke izložbe so bile
revno okrašene, tu in tam je visel oskubljen
srebrn trak ali pa je bila prilepljena na šipo
zbledela dekoracija. Ponekod pa ozko okno,
skozi katero je pronicala medla svetloba, ni
imelo ničesar, kar bi spominjalo ljudi na bliža-
joče praznike.

Pot se je začela vedno bolj vzpenjati in oži-
ti. Z oken so viseli kupi vlažnih cunj, bedni za-
stori pred odri, kjer se človeške tragedije odi-
gravajo v neskončnost. V zraku se je mešal
duh po vlagi z vonjem po ribah, po čebuli in
česniku, po revnih večerjeh. V nogi jo je začelo
predirljivo trgati, ni mogla naprej, za trenutek je
morala počiti in se, čeprav nalahko, opreti na
krhko debelce.

Številka 23, tu je stanoval čevljar Pepi, ve-
dno se je prepiral z vsemi, a vseeno ni bil ni-
koli kos vsem naročilom, ki jih je dobival, bil je
pač najcenejši.

Številka 39, tu je bil glavni štab vseh rajon-
skih klepetulj. Šjora Lina je bila vedno obve-

ščena o vseh in o vsem, otroci so ji pravili »go-
voreči časopis«. Babnica je imela izvrsten spo-
min, nikoli ni ničesar pozabila in ob vsaki pri-
ložnosti se je ponašala s to svojo zmožnostjo.
O njej pa ni nihče ničesar vedel, niti koliko let
je stara ne; vsi, stari in mladi, so se je spomi-
njali kot ogromnega kupa sala.

47, hiša je prav tako okrušena, kot se je je
spominjala. Bog ve, kje je sedaj Marija, njena
najboljša prijateljica iz dobe lizik in potepanj.
Takrat ji je vedno ponavljala, da bo postala
slavna igralka ali pa si bo vsaj našla takega
moža, ki ji bo lahko nudil dostojno življenje, da-
leč od smetišča starega mesta; v lepi hiši; pol-
no oblek bo imela in vsa razvedrila, kar si jih
bo lahko izmislila...

55, do 67 je še daleč, pohiteti mora, če ho-
če ujeti še zadnji vlak. Že vidi luč na koncu uli-
ce. Kmalu bo tu njena hiša, njen dom. Ali so
popravili vhodna vrata? Vedno so bila na ste-
žaj odprta. Prepri o tem, kdo bo kupil novo
ključavnico, je bil na dnevnem redu, a nihče
ni mogel potrošiti tako velike vsote za blagor
skupnosti; in končno, kaj pa bi sploh iskali ta-
tovi v takem brlogu, — edino če bi imeli mišji
kožuhi kakšno veljavo, potem bi imeli bogat
plen.

Še zadnji koraki, 63 - 65, končno.

Mrtva okna so nemo zevala vanjo v neizgo-
vorjenem vprašanju. Obcestna luč se je motno
odbijala ob pločevinasto ograjo in risala pošast-
ne sence na edino steno, ki je še štrlela v nebo.
Številka 67 je bila še tu, toda to ni bila več šte-
vilka, ki je pomenila varno zavetje, njen dom.
Bila je samo še številka, gola številka.

»Nimam več doma,« je trudno pomislila, »ni-
mam več nobenega zatočišča, kamor bi se skri-
la pred hudobijami sveta: niti v sanjah se ne
bom mogla več prepričevati, da obstaja nekje
kraj, kamor razočaranja ne sežejo. Nimam več
doma, toda kakšnega doma, saj ga sploh nisem
nikoli imela! Kaj sploh delam tu?« jo je preš-
nilo. »Ah ja, to bedasto drevesce sem mislila
podariti komu iz stare hiše, saj bi ga bilo neum-
no vlačiti s seboj na pot, ko lahko tam dobim
lepšega.

Komu pa ga bi sploh dala? Saj smo se ve-
dno prepirali. Za vsak nič smo si bili v laseh,«
je zakričala proti steni — in odgovoril je samo
odmev. Skozi vrata, ki so še vedno brez klju-
čavnice visela na vegastih tečajih, je hušknila
mršava mačja senca.

»Samo prepirali smo se,« je ponovila, kot če
bi se hotela za trdno prepričati o tem. V res-
nici pa si je hotela samo olajšati razočaranje,
in kolikor hitro ji je dopuščala razbolela noga,
je stekla po ulici navzdol. K sebi je krčevito sti-
skala ubogi drevesček in obešala na iglice sol-
ze razočaranja.

Odkar je odšla s trebuhom za kruhom v tuja
mesta, je vedno mislila na tisto podrtijo kot na

zadnje pribežališče svojega življenja, sedaj pa ga ni bilo več. Čas je zahteval svoje tudi v njenem rojstnem mestu, ne samo v tujini. Vedno bolj se je zavedala tega.

Hišo bodo zgradili prav takšno kot je bila nekoč, taka bo, kot če bi jo bili vzeli iz litografije devetnajstega stoletja, a to ne bo več njen dom. Na te stene je ne bodo več vezali spomini na šjoro Pino, ki je vedno vdano trpela vse moževe muhe, naj je bil trezen ali naj so njegovi možgani tonili v morju vina; na slepega Toneta, ki je živel v sobi, prepolni petja kanarčkov; na šjoro Vano, ki je ob vsaki kletvici, ki jo je slišala, zmolila del rožnega venca, in ker so sosedge neprestano vsipali kletvice, je ona po ves dan presedela z rožnim vencem v roki.

Iz neke veže je zaslišala prepir med moškim in žensko in pritajen otroški jok. »Zakaj jočeš?« je tiho vprašala bledo dekletce, ki jo je kljub slabi razsvetljavi hudo spominjala na prijateljico iz otroških dni: Marijo.

»Oče je zapil ves zaslužek, mama pa ga krega, ker bo božič, mi pa ne bomo imeli ničesar,

kar bi nas spominjalo na ta praznik. Stari jo bo gotovo natepel, ker pravi, da mu ženske ne bodo ukazovale; jaz to vem že vnaprej, pa sem zbežala, ker če me ujame, natepe še mene.« Stopnice so bile pogrnjene s preprogo umazanije, a dekletce se tega sploh ni zavedalo in je čepelo na najnižji stopnički pripravljeno, da vsak čas plane v tek, če bi slučajno zaslišala, kako se ji bliža očetovo hropenje.

»Glej, tu imaš drevesce, tudi ti boš imela božič, toda povej mi, kako se imenuje tvoja mama?«

»Marija!« je vzkliknila in z razžarjenimi lici stekla z nepričakovanim darom v temo.

»Torej je Marija še vedno tukaj, sploh ni uresničila svojega davnega sna. Življenje je povsod za vse krut tok, ki neobzirno teče po svoji poti, ne samo v tujini, tudi doma. Mirni zalivi, kamor se lahko zatečeš, sploh ne obstajajo, utopija so. Proti življenju se je treba vztrajno boriti in ne pasivno sprejemati, kar nam nudi, upajoč na neko zatočišče, kamor se lahko v skrajnem primeru zatečemo in kjer lahko pričujemo sami sebe, da smo našli srečo.«

VIDEMSKI NADŠKOF MED BENEŠKIMI SLOVENCMI

dokumenti

Za praznik sv. Barbare, zaščitnice rudarjev, so se številni rojaki iz Nadiških dolin zbrali v Gorenjem Tarbiju pred kipom svete Barbare. Na slovesnost so povabili tudi videnskega nadškofa mons. Alfreda Battistija, ki se je povabilu odzval. Na pozdrav domačega župnika Emila Čenčiča je nadškof med drugim dal tolažilne izjave našim rojakom. Med svojo pridigo je dejal (navajamo le nekaj pomembnejših odstavkov):

»Hvalim vašo ljubezen do svoje zemlje, do vaše slovenske etnične istovetnosti, do vašega jezika, značaja, pesmi, navad in tradicij. V ohranitvi in obrambi teh velikih vrednot, ki sestavljajo bogastvo vsakega naroda, je videnska cerkev solidarna z vami. Spoštovanje etnične izviranosti in kulture določenega naroda je eno temeljnih načel naravnih človečanskih pravic, ki jih je Cerkev svečano proglasila na II. vaticanškem koncilu. Povedali smo že in tu ponovno potrjujemo, da je naš namen, ko določamo duhovnike za dušno pastirstvo med vami, kolikor nam razmere dopuščajo, dati prednost domačim duhovnikom, ki morejo bolje razumeti in tolmačiti vaše težnje in pomagajo pri človeški in krščanski rasti vašega ljudstva. Na žalost moramo danes tu ugotoviti izpraznjenje vaših dolin, ki so v zadnjih desetih letih izgubile 40

odstotkov prebivavstva. Zato pozivamo oblasti s političnega in gospodarskega področja, naj naperijo vse svoje sile, da zaustavijo žalostni pojav izseljevanja in ustvarijo v teh dolinah potrebna delovna mesta v duhu enciklike »Pacem in terris«. Naj delo ne išče kapitala, pač pa naj se kapital približa delu in delavcem...«

»...Z iskreno ljubeznijo ljubite svojo etnično resnico, ki se izraža preko vaše etnične kulture, tradicij in navad. Pot ustaljenja in obnove Nadiških dolin je še dolga in trudapolna, a zavedajte se, da je videnska Cerkev z vami, da z vami dela, trpi in upa, da sledi vašim željam in pričakovanjem za boljšo bodočnost. Tu ne morem mimo tega, da bi se ne zahvalil vašim domačim duhovnikom za njihovo delo in požrtvovalnost v prid beneškega ljudstva...«

Besede videnskega nadškofa so v vsej Benečiji sprejeli z očitnim veseljem, ker je krajevni predstavnik Cerkve priznal, da bivajo v njegovi škofiji tudi verniki slovenske narodnosti. V preteklosti so si le preveč podajali roke prefekt, kvestor in škof, ko so z vsemi sredstvi hoteli s silo izbrisati kakršnokoli sled o Slovencih v Nadiških in Terskih dolinah. Zdržali so samo trmasti in idealni Čedermaci, ki so zdaj v jasnih besedah svojega škofa dobili popolno priznanje.

JE KRAS ŠE NAŠ?

*Na Krasu več nikogar ni,
samo tujec mu sledi,
odkup
droben dnarec iz pesti
in ograda obleži, obleži...
(Prosto po Kosovelu)*

Za časa Kosovela, čigar verze sem si drznil presaditi v problematiko današnjega Krasa, so bile kraške ograde, njive, gmajne drugače oskrbovane kot danes. Bile so bolj prazne, tuintam posajene s trtami, pokošene in listje po-grabljeno, poleti pa polne živine in vaških pastirjev. Tako je bilo še pred desetletjem. Danes je Kras ves drugačen. Ko se poln otožnega občutja vračam v njegov objem, pa naj bo to v proseške in kontovelske gmajne ali na pobočje našega kraškega Triglava - Volnika, me silnice spomina opozarjajo na strahotno spremembo, ki se je zgodila na Krasu. Predvsem me zaboli zaradi ogromne površine zemlje, ki jo je naš človek izgubil. Nekaj po svoji krivdi, ko je hitel zemljo prodajati prvemu tujcu, znancu lepih besedi, meščanu-ljubitelju Krasa, v ogromni večini pa po krivdi buržujskega kapitalista ali velekapitalista, ki je kraško zemljo izkoristil za svoje posle. Dovolj je tu opozoriti na naftovodne rezervoarje in tovarno »Grandi Motori«, ki so nam vzeli najlepše parcele zemlje v tržaškem Bregu in to brez posebne nuje, saj bi prostor za iste objekte dobili lahko v soseščini in bi tako odgovorni obvarovali naš življenjski prostor. Če bi kdo od nas imel kdaj priložnost stopiti v letalo in v njem preleteti celotno območje tržaškega in goriškega Krasa, bi... če je Kras poznal že pred desetletji — obstal in se razjokal nad njegovo spremembo. Begunskim naseljem, ki so povsem skvarila kraški ambient, so se pridružile nove umetne vasi: »Le Girandole« v zgoniški občini, kondominijski bloki v Sesljanu, Devinu, na Melari in v bližini Rocola. Pa ogromen objekt avtoporta v bližini Fernetičev in povsod weekend hišice, rulotke, z mrežo in bodočo žico ograjene ograde, skvarjene doline, onesnažene dolinice... Vse to bi videl iz letala naš Kraševce in bi se ob tem žalostnem pogledu razjokal.

Njegov Kras izginja, njegovih kraških pozancev je na Krasu vedno manj. Res, da bo videl še vedno lepo obdeane kraške njive in očiščene ograde, res da ne bo še povsem obupal, saj bo še marsikje videl svojega znanca vsega v delu na svoji zemlji. Vendar mu spomin na nekdanji Kras ne bo dal zlepa miru.

V SKRBEH SMO ZA KRAS IN NJEGOVE LJUDI

Srečen sem, da sem še kot deček spoznal Kras in ga vzljubil. Ko smo gnali v poletnem in jesenskem jutru

živino na naše gmajne, nam je kraška gruda dehtela v vsej opojnosti. S pesmijo na ustnih smo ničkoliko juter pozdravljali sonce, ki se je Krasu bližalo izza javorniških in nanoških vrhov. Takrat je bil Kras tako ves naš kot najbrž ne bo več. Ko se danes vračam na nekdanje pašnike in vidim namesto živine le veike bloke in hiše ljudi, ki jih je vojna vihra prignala v naše kraje, me resnično nekaj zbode pri srcu.

URBANISTIČNA POLITIKA NA KRASU

Nisem nikak strokovnjak na urbanističnem področju, še manj odličen strokovni poznavalec Krasa. Sem le njegov zaljubljenec. In nič več. Zato verjamem včasih strokovnjakom, urbanistom in drugim, ki si prizadevajo ohraniti Kras. Vendar sem v skrbeh kljub temu. Zakaj? Pojdimo od primera do primera. »Le Girandole« v zgoniški občini: še danes ni jasno, kdo je kriv, da je na enem najlepših koščkov Krasa, ki gre od Briščikov do Repna, nastalo čez noč umetno naselje, v katerega se je preselilo za stalno čez 120 družin, po ogromni večini italijanskega porekla. So krivi za takšno urbanistično popačenje Krasa Lloyd Adriatico, občina, lastniki, ki so prodali zemljo? Sicer pa kaj bi nam pomagal odgovor! Lep kos našega Krasa je šel svojo pot, zgoniška občina pa se je tako »obogatila« za nekaj sto italijanskih volivcev, ki so medtem že dobili svojo osnovno šolo; naši Slovenci v Benečiji pa čakajo slovensko šolo že nad sto let...

Javno mnenje je za silo uspelo prekiniti gradnjo drugega umetnega naselja v zgoniški občini. Nad 60 stanovanj bi moralo biti zgrajenih v kratkem času v bližini Devinščine. Tokrat bi umetno nase je nosilo grško ime: Delta!

Avtoporto nam v bližini Fernetičev jemlje najznačilnejše ograde, ki ležijo med Repentabrom in sežanskim območjem. Napredek nam pije kri. Pri tem je nedopustno to, da se denar dobi za podjetja, ki tisti objekt gradijo, za načrtovalce, za inženirje, le za lastnika, ki je prišel ob svojo zemljo ni denarja, ali pada le v majhnih kapljicah.

In tako gre naša bolečina v skrajni delček srca, ko beremo o velikih blokih okrog Sesljana in Devina, okrog Katinare in Proseka pa nad Barkovljami in Gr'janom. Zadnjič smo zvedeli, da je tržaška občina zasegla pri starodavnem naselju »Pri Spetiču« v bližini Katinare okrog sedem hiš (v njih stanujejo seveda sami Slovenci) v perspektivi novih razlastitev za razširitev katinarske bolnišnice. Človek se vprašuje, če ni zemljišče okrog bolnišnice zadostno. Kakšne infrastrukture, ki bi bile res potrebne, tam še primanjkujejo? Zanimivo je še to, da je med temi sedmimi hišami tudi kapelica na čast Krajičeve miru.

Kaj bo občina tudi to kapelico razlastila? Čemu? Kaj odgovorne oblasti res ne razumejo, da je tisti predel Katinare značilen tudi z arhitektonskega vidika! Še bolj čudno pa je to, da je velika kondominijska hiša v neposredni bližini (kakih 16 stanovanj nekaj metrov vstran) izven zaseženega področja. Kaj se občinski tehniki spregledali položaj okraja ali tam sploh nikdar niso bili?

VPADNICE, BLOKIRANJE GRADENJ

Vedno živ problem so vpadnice, ki jih tržaška občina misli v bližnji ali daljni bodočnosti zgraditi za razvoj mesta samega. Načrti bi lahko bili pravilni, če ne bi šli tako samosvojo pot. Najprej Barkovlje: po prvotnem načrtu tržaške občine naj bi se nova cesta vtopila v kraška tla nekje v bližini Proseka, prišla nato pod Kontovelom na svetlo in šla preko mostov in nosilnih stebrov do tržaškega pristanišča. Občinske oblasti so za tako rešitev »ogreli« nekateri tuji inženirji in urbanisti. Pri tem ni seveda nihče vprašal prizadeto prebivalstvo, če se bo rade volje izselilo, saj bi po tem načrtu ogromno hiš moralo biti porušeni, seveda zopet v glavnem slovenskih družin. Isto velja za tako imenovano južno vpadnico, ki naj bi šla nekje iz bližine Katinare (sploh bo Katinara, če bodo vsi ti načrti izpeljani, do konca uničena!) preko šentjakobskega predmestja do sedmega pomoča. Žrtvovanci naj bi bili tudi po tem načrtu zopet v večini Slovenci, ki bi morali svoje hiše pustiti novim, morda nepotrebnim cestam in infrastrukturalam.

Prav tako kalvarijo preživlja v okolici Melare že več let nekaj družin, ki so jih za male denarje razlastili, na njih nekdanjem zemljišču pa zgradili ogromne stanovanjske bloke. Razlaščenci še zdaj niso prejeli nikake odškodnine za razlastitve. Naravnost tragična je situacija neke družine pod Katinaro, kateri hoče občina, na zahtevo IACP, razlastiti vse: hišo in vrt (že prej so ji vzeli veliko trtnih nasadov), ker naj bi tam nastalo — zeleno področje. Nekaj metrov stran pa isto zeleno področje ni predvideno za druge hiše in stanovanjske bloke. Skoro odveč bi bilo pripomniti, da je ta družina slovenskega porekla.

Tako se danes dogaja z našim človekom na Krasu in v njegovi bližini. Razlaščajo ga za vsak nič, delajo z njim velike načrte, segajo brez potrebe po njegovi zemlji. Naše vasi pa razpadajo. Že leta in leta čakajo Bazovci, Trebenci, Padričarji, Gropajci, Prosečani, Kontovelci, Križani in drugi na možnost, da bi si lahko svoje stare hiše popravili, povečali ali da bi zidali nove za svoje otroke, ki se poročijo in morajo iskati stanovanja v mestu. Občina molči, pravi, da nekateri arhitekti, med njimi Slovenci, delajo načrte za razširitev vasi, pa se vsa stvar vleče v nedogled. In tako postajajo naše vasi en sam muzej, ki ga hodijo ob nedeljah občudovat meščani.

KRAŠKI REZERVATI

V kratkem bo prišel zopet v ospredje našega zanimanja deželni zakonski osnutek, ki predvideva na Krasu ustanovitev posebnih rezervatov, ki bi pripomogli k ohranitvi Krasa in njegovih značilnosti. Želimo si, da bi oblasti končno le pristopile k rešitvi problema Krasa in njegovih ljudi, vendar ne za tako ceno, da bo moral Kraševac ponovno plačati svoj davek na oltar drugih, tujih in-

teresov. Če bo deželni zakonski osnutek tak, da bo dejansko krčil lastnino našega človeka, da bo šel v smer ene ali druge oblike poitalijančevanja in predvideval vse ugodnosti za meščane in mestne ljubitelje Krasa in oškodoval v lastnini in koristi našega kraškega človeka, potem naj bo že zdaj jasno, da bo vsak naš človek rekel ne takim rezervatom, ki bi segli po naši zemlji, ki jo že stoletja obdelujemo, ljubimo in zanjo trpimo.

AGROTURIZEM IN JAHALNE INFRASTRUKTURE

Naj mi bo na koncu tega članka dovoljeno izraziti še dve bojazni. V zadnjem času se mnogo poklicanih in nepoklicanih strokovnjakov, med njimi tudi Slovencev, čuti dolžne, da mnogo pišejo o Krasu in njegovih problemih. O Krasu bi morali čim manj pisati in ga čim bolj čuvati. Nekateri pripombe teh strokovnjakov so pravilne, druge pa prinašajo ničko iko zmede med naše prebivalstvo in zadovoljstvo med tiste, ki bi radi naš Kras čimprej prilagodili svojim kulturnim in političnim težnjam. Prva bojazen zadeva teorijo nekaterih, ki pravijo, da ima Kras vse možnosti, da bi se razvil v agroturistično področje. Osebnostno dvomim, da bi Angleža ali Francoza ali Nemca Kras strašno privlačeval; Kras privlačuje bolj človeka, ki je že kot otrok stopil v njegove ograde. Siliti zdaj na Krasu neke vrste agroturizem, to je pobudo, na podlagi katere bi tudi kraški domovi imeli poleti v gosteh (na spanju in hrani) turiste, tako kot se to zdaj razvija npr. na Gorenjskem v Sloveniji, je po mojem mnenju zgrešeno; mnenja sem namreč, da bi to le pospešilo prodor meščanskih slojev na Kras, v vse večji in vsakodnevni stik z domačini, kar bi lahko privedlo v nadaljnje špekulacije z zemljo in kraškimi hišami. Vsi vemo, koliko naših starejših pa tudi mlajših ljudi so meščani okrog pripeljali in kupili za bore denarce lepe ograde in lepe kraške hiše. Agroturizem bi ta pojav samo potencial.

Druga bojazen gre z moje strani v urbanistične zamisli, ki jih je v zvezi z razvojem Krasa sprejela SKGZ preko SLORI. V študiji o devinsko-nabrežinskem regulacijskem načrtu, ki je marsikje zanimiva, je namreč SLORI zapisal tole:

»Tržaški Kras s svojo topografsko razgibanostjo, a hkrati miniaturno krajino, ki ne dovoljuje masivnejših posegov v svoje občutljivo tkivo, je zato tudi neprimeren, da bi v večji meri zadostil potrebi meščanov po drugem stanovanju. Lahko pa sprejme, v določenih pogojih, mnogo takšnih mobilnih bivališč. Kampingi za šotore in stanovanjske prikolice bi morali biti mnogo bolj urejeni kot obstoječi, zlasti pa bi morali ohraniti in se vključiti v obstoječe zelenje. Potrebno bi bilo torej zanje predvideti ustrezna določila v gradbenem pravilniku, ki naj vsebuje tudi obvezo višinske izmere z namenom, da se v čim večji meri upoštevajo topografske posebnosti, in obvezo pripravo krajinskega načrta zaradi nujne povezave na obstoječe vegetacijsko in krajinsko stanje.

Gradbeni pravilnik regulacijskega načrta naj v skladu s konceptom kmečkega turizma, primernim za razmere v tržaški pokrajini, vsebuje tudi predpise, ki naj omogočajo, da se razvijajo poleg kampingov zlasti jahalne in pikniške infrastrukture.«

Nisem noben urbanist ne strokovnjak na tem področju, vendar menim, da bi razna mobilna bivališča po-

leg že obstoječih weekend hišic in kampingov ter stanovanjskih prikolic samo še bolj razlastila in ubožala Kras in ga pahnila še globlje v tuje roke. Prav tako posledico bi imele na Krasu jahalne in pikniške infrastrukture! Meščani, ki si želijo jahanja, gredo lahko v bližnjo Lipico, ki ima zelo lepe in moderne objekte za navadno in športno jahanje. Tu na Krasu takih objektov res ni potreba! Kraševci skoroda nimajo več konj, da bi se posvetili jahalnemu športu. Delavski meščanski sloj tudi ne. Kdo bi potem prišel jahat na Kras? Buržujski meščanski sloji, ki bi svoje piknike in jahalne steze zopet izkoristili v svoje namene. Slovenci imamo že dovolj grenkih izkušenj s takimi infrastrukturami, dovolj nam je pomisliti na Hudo leto, kjer so Lonjerci in Padričarji prišli ob ogromno svojega zemljiškega bogastva. Zdaj se po njih njivah sprehaja in igra golf tržaška jara gospoda. Hočemo take objekte ustvariti tudi drugod na Krasu? Bog varuj! Zato naj mi ne zamerijo avtorji omenjene študije, če si drznem kritizirati njih stališče, ki je bilo iznešeno lahko v dobri veri, vendar je za bodoči razvoj Krasa za nas tako škodljivo, da je prav, da se od takih stališč takoj distanciramo, da nas ne bi kdaj pozneje glava bolela, saj vemo, kako italijanski sosede take naše zamisli takoj radi pohvalijo in tudi, žal prehitro, konkretizirajo.

O problemih našega Krasa sem se morda nekoliko preveč razpisal. Naj mi bravci Mladike oprostijo. Vendar me usoda Krasa tako skrbi, da sem se moral pridružiti enaki skrbi naših Kraševcev, ki so pred stoletji postavili na Krasu prva bivališča in očistili kamenja prve ograde. S komerkoli govorim, kamor ko i grem, slišim grenko in zaskrbljujočo besedo o Krasu. Ljudi skrbijo nova nase-lja, novi bloki, nove razlastitve, nove kupoprodajne pogodbe, ki jih je vedno več. Ljudje se zavedajo, da slovenski Kras izumira in da vanj vedno bolj prodira italijanski jezik, druga kultura in tradicija. Bomo Kraševci res ostali samo še čuvarji muzejskih starih naselij in vasi ali pa se bomo znali upreti nasilju, ki se dogaja nad tržaškim in goriškim Krasom in si za bodoče čase uredili Kras tako, da bomo na njem še vedno gospodarji, še vedno lastniki njegovih njiv in ograd, da bomo lahko na njem živeli v dostojnih hišah, ki jih moderni čas zahteva? Če je kdo, ki si želi pravične zaščite in ureditve Krasa, na katerem se bo človek lahko razvijal in delal, je prav naš človek, ki se je na Krasu rodil, z njim trpel v težkih časih, se veselil v lepih!

Vsi moramo delati, da bo Kras ostal naš in da se bo naš človek na njem vedno počutil resnično kot doma!

SVETOVNI POPOTNIK PRIPOVEDUJE

(Ob knjigi iz letošnje Mohorjeve zbirke)

»Si že bral Kobala?« Ta stavek je bil sredi januarja tako pogost, da je včasih nadomestil pozdrav ob srečanju med prijatelji.

Mož, ki nas je s svojo knjigo spominov tako razgibal, je našim bralcem že poznan. Andreja Kobala smo imeli čast predstaviti javnosti v uvodnem članku naše predlanske aprilske številke. Njegove izjave so odražale zanimivo osebnost, polno nenavadnih doživetij, predvsem pa tudi človeka, ki je v širšem svetu doživel velik uspeh in ugled, pa nam nazadnje prizna, da je njegovo največje bogastvo materin jezik iz davne mladosti in daljne domovine. »Svetovni popotnik s slovensko dušo« smo ga tedaj imenovali. In zdaj je med nami njegova knjiga, ki bo še marsikomu tudi v prihodnosti krajšala noči in mu iz svojevrstnega slovenskega pričevanja nudila veliko nenavadnega gradiva v pouk in razmišljanje.

Kdor Kobalove knjige »Svetovni popotnik pripoveduje« še ni bral, naj se pripravi na pravcati slap spominov, ki gredo od majhnih zasebnih prilog pa do dogodkov mednarodne razsežnosti. Kako klasificiranje bi bilo zelo težavno, saj se nam izpoveduje človek, ki je bil že poštar in univerzitetni profesor, avstrijski vojak na Pivavi in ameriški polkovnik v Kairu, predavatelj med ameriškimi Slovenci in član medza-vezniške komisije v Bolgariji, farmar na chicaškem podeželju in zaupna oseba v Pentagonu, avtor dramskih tekstov in šef obveščevalnih

padalcev v medvojni Sloveniji. Kako naj bi sistematično razčlenili človeka, ki je nagovoril vernike med črnsko mašo, rešil Ljubljano pred bombardiranjem, opazovali sončni mrk na terasi predsednika Hooverja, večerjal s konfinirano bolgarsko kraljico Joano, samega sebe namestil kot šefa v veliki tovarni orožja ter sestavljal psihološke tekste, ki jih še danes upoštevajo?

Ne, knjigo dr. prof. Andreja Kobala, cerkljanskega Amerikanca, slovenskega svetovljana, znanstvenika in pionirja tolikih stvari — je treba enostavno brati. In ko pride človek do konca, je omotičen, kot bi stopil z vrtiljaka, pa obogaten za tisoč podrobnosti iz domačih krajev in daljnega sveta. Vse pa dojemamo po isti valovni dolžini, kot jo je bil nastavljal avtor: d o m a č e zveni ta napeta pripoved. In ko si oddahnemo od vsega, nad čimer smo bili presenečeni med branjem, se nenadoma zavemo, da je največja zanimivost »Svetovnega popotnika« njegova slovenščina. Ob dinamiki in bogastvu izrazja komaj verjamemo, da piše človek, ki včasih po celo desetletje ni slišal domače govorice. Nagonsko začutimo, da to ni le stvar posebnega talenta in spomina. Nekaj več, dosti več je za tem jezikovnim čudežem. Nekje v intimnem jedru sta bili vsa leta njegovega svetovnega potovanja nedvomno na delu dve temeljni potezi celovite osebnosti: zvestoba in ponos.

Saša Martelanc

ZLATE MREŽE

Pisma, naključja iz svetà plemenitosti

V časih, ko se pletejo zločinske mreže vseh barv in ko nas časopisje zasipa z vestmi, ki nam jem jejo vero v boljši svet, smo čedalje bolj željni potrdil, da je človeška plemenitost neopazno še vedno na delu. Prepričani smo, da je je celo več, kot je zlobe in nasilja. Toda plemenitost se ne razkazuje in jo zato zasledimo le tu in tam, po naključju. Naša revija, ki je po svojem osnovnem konceptu odprta vsemu, kar ima pečat vrednote, se je odločila za sistematično iskanje drobcev, ki izpričujejo neusahljivost človekovega teženja k dobremu. ZLATE MREŽE je naslov rubrike, ki bo obsegala vse take utrinke plemenitosti, ki se jih senzacionalistika na široko ogiblje. K sodelovanju vabimo vse, ki imajo v zalogi kako lepo človeško doživetje. Pogoj je en sam: vsaka zgodbo mora biti resnična, zakaj ZLATE MREŽE hočejo in morajo imeti dokumentarno vrednost.

Uredništvo

1. PISMO IZ GENOVE

Prispelo je ob koncu minulega leta. Pisec, ARMANDO TOSTI, je neznan zasebnik, star b.izu 85 let, in — kot boste videli — poln svetlih spominov na Slovence. Pismo je naslovljeno na človeka iz Lokve, ki nam je preko skupnega znanca dovolil prevod in objavo. Za javnost zanimivi odstavki se glasijo takole.

»Ko že omenjam Matavun, mi je zdaj prišel na misel droben dogodek, ki naj izpriča prirojeno plemenitost onih dobrih Slovencev (če je to sploh treba dokazovati). Kakih što metrov od ceste proti Bazovici je stala v Lokvi na ovinku nekoč revna hišica, v kateri je prebival z družino nič manj reven kmet, ki so mu pravili Škrl. Da bi si v svoji ubornosti prislužil še kako dodatno kronico, je s kolesom velikokrat obredel vse bližnje vasi in zaselke ter kot zastopnik ponujal šivalne stroje ljubljanske tvrdke JAX. Posli pa mu niso cveteli. Pot ga je večkrat peljala ne le do Matavuna, marveč tudi proti Ilirski Bistrici. Ona romantična, samotna cesta mi je bila vedno zelo všeč, in večkrat sem jo prevozil s kolesom, ko sem letoval v Lokvah. Star sem bil tedaj 15 let. Nekega dopoldneva sem se vračal proti Matavunu, kar mi precej pred vasjo počí pnevmatika. Imel sem še smolo, da sem bil brez pribora za popravilo. Do Lokve je bilo še kakih 16 do 18 kilometrov. Obupan sem sédel na kamen ob cesti, po kateri je morda le vsako uro priškripal kak kmečki voz. In koga zagledam nenadoma v da javi? Prav onega Škrla, ki se je vračal z običajnega neuspešnega posla. Bilo mi je, kot bi srečal prijatelja. A smola pa taka: tudi on je bil brez ustreznega orodja. Skromni kmetič, ki je poznal našo družino, je za trenutek pomislil, nato pa dejal: »čakaj, bova že kako naredila«. Ne da bi še kaj razmišljal in kljub mojemu trdovratnemu upiranju je lepo snel pnevmatiko s svojega kolesa in jo namestil na moje. »Kaj pa

vi?«, sem ga spraševal zmedeno. »Ne skrbi zame in po-hiti, ker so tvoji gotovo že v skrbeh!«

Odpeljal sem se težkega srca in g'oboko ganjen. Pod večer sem se odpravil proti Škrlovi hišici ob pilu Svete Nadburge, da bi zvedel, kako si je pomagal. In ta plemenita duša mi je pojasnila zadevo: gumijasti plašč na svojem kolesu je bil natlačil s travo in tako je počasi privozil do doma! Odveč je pripomba, da je moj oče potem vse poravnal, moral pa je dolgo vztrajati. Dobri Škrl je namreč kljub svoji revščini zatrjeval, da se usluga prijatelju naredi samoumevno, brez kakega kasnejšega plačila. — Kje bi dobili dandanes človeka, ki bi bil pripravljen na take usluge, in še ob gmotnih stiskah?

Toda slovenska širokogrudnost ni doma le v Lokvi. V Ljubljani sem nekoč opazoval avstroogrške čete, ki so se vračale z velikih manevrov pri Škofji Loki. Možje so potni, utrujeni in lačni pešačili ob obeh robovih ceste (poljske kuhinje so bile namreč »brihtno« daleč zadaj). Vrlí Ljubljančani so na obeh straneh ceste proti Kranju v dolžini celega kilometra pričakali vojake z vsemi mogočimi dobrotami. Vse je bilo na razpolago: čokolada, kruh, sir, klobase, pršut, salama, cigarete. Vsakdo si je lahko postregel, kolikor je hotel. In da ne pozabim: na voljo je bilo tudi vino, sloviti cviček. Bilo je vsega dovo j za cel armadni zbor. Dobri meščani so vse ponujali jasno brez-p.ačno!«

Tako se konča pismo neznanega Armanda Tostija iz Genove. Po vsem, kar je izpovedal, pa nam ni več neznanec: ne po imenu in zlasti ne po čustvih, ki jim oddaljenost v času in kraju ni vzela ne poleta ne svežine.

RAFKO
DOLHAR

POT
IZ
PLANIN

Tik pred božičem nas je planinec Rafko Dolhar razveselil z novo knjigo. Delo ima dve izjemni značilnosti: najprej predstavlja prispevek k slovenski planinski literaturi, in to iz prostora, ki obsega Kanin, Mangrt, Viš, Montaž (ali Špik nad poljčami) in Trbiž s slovenskimi imeni za kraje, ki jih mnogi izmed nas poznamo. Poleg tega pa se v tem delu s slovenskim izrazjem, z opisom krajev in s književnim delom domačina Dolharja gornja Kanaška dolina prik jučuje enotnemu slovenskemu prostoru v deželi Furlanija - Julijska Benečija.

Delo Pot iz planin sestavljajo tile elementi: opis opravljenih ali nameravanih poti, prikaz krajev in naravnih lepote; vmes so posejane življenjsko modrostne pripombe, kratke razmisli. Vse to je prežeto z veliko ljubeznijo do planin in krajev, ki jih je avtor prehodil ali presmučal.

Pripovedovanje je jasno, preprosto, konkretno, jedrnat in naravno. Našo pozornost pritegnejo tudi lepi avtorjevi celostranski fotografski posnetki.

Knjigo je izdala Mladika ob tridesetletnici osvoboditve, avtor pa je delo posvetil vsem padlim v gorah.

Socialno skrbstvo za stare

Kdor danes piše o socialnem skrbstvu v Italiji, se odpravlja na minsko polje. Minsko polje družbenih spopadov in protislovij, pomanjkljivih podatkov in nepreizkušeni rešitev. Kljub temu želi naša revija pokazati na nekatera vprašanja, ki so s skrbstvom v zvezi. (Z besedo skrbstvo mislimo na it. »assistenza sociale«). Dobrodošli bodo popravki in misli bralcev, ki so morda za tako pisanje bolj poklicani.

Italijanska ustava pravi v svojem 38. členu, da ima vsak dela nezmožen državljan pravico do vzdrževanja in socialnega skrbstva. Težko bi rekli, da je ta pravica uresničena. In to najprej zato, ker se le počasi in nepopolno uresničujejo ustavne določbe, ki predpisujejo državi, da odstranjuje ekonomske in socialne ovire, ki dejansko omejujejo svobodo in enakopravnost državljanov in tako onemogočajo polni razvoj človeške osebe (čl. 3); da uresničuje pravico do dela (čl. 4); da skrbi za zdravje (čl. 32), vzgojo (čl. 33, 34), družinske pravice in dolžnosti državljanov (čl. 30) in tako dalje. V takem položaju je jasno, da mora socialno skrbstvo kriti nepopolnosti, za katere bi morale skrbeti predvsem druge ustanove (oz. bi jih morale preprečevati). Gospodarske silnice našega sistema naravnost ustvarjajo revščino celih skupin ljudi, ki jih razvoj postavlja ob rob družbe, ter večkrat dvomljivo blaginjo ostalih. Zato je socialno skrbstvo tesno povezano s socialno in gospodarsko politiko države. Pri problemu starejših ljudi v naši družbi je seveda potrebna spreobrnitev posameznikov, a to dobro voljo pogojujejo pokojnina, stanovanjska politika, izseljevanje, urbanizacija, zdravstveno varstvo itd. Vse to tudi vpliva na osamljenost, ki bremeni predvsem stare.

Da pravica do socialnega skrbstva ni uresničena, pa je odvisno tudi od zakonodaje, ki urejuje to področje.

Najprej mora biti jasno, kaj je socialno skrbstvo. To je že sporno. Sprejei bi lahko to razlago: socialno skrbstvo gleda na državljana kot na človeka v stiski. Kar mu nudi, ni nadomestilo za njegovo delovno sposobnost, ampak pomoč, ki je po naši ustavi dolžnost družbe. Socialno skrbstvo zadeva predvsem zapuščene otroke, stare ljudi, duševno in telesno prizadete osebe.

SODOBNA VODILA

Vodila sodobnega skrbstva poudarjajo predvsem važnost, da ostane oskrbovana oseba v normalnem okolju, najraje v družini. V resnici pa še vedno zapiramo mlade in stare in bolne v zavode, kjer je nevarnost za razoseb-

ljenje največja. Za revne stare osebe so na primer izdelali to lestvico predlogov za sodobno skrbstvo: raznovrstna pomoč (denarna, zdravstvena, gospodinjska...), ki naj omogoči, da ostane oseba doma; dodelitev primerne stanovanja, ki naj bo povezano s socialno službo; namestitve v zavodu, kjer naj ima starec čim večjo možno prostost (brez ločitve starih zakoncev!).

Poleg tega se moramo zavedati, da je socialno skrbstvo pravica državljanov, ne v bogajme. Zato je treba odpraviti samovoljo mnogih skrbstvenih ustanov in odpraviti številne pomanjkljivosti.

HIBE IN PREDLOGI

Glavna hiba italijanskega skrbstva je neverjetna množica skrbstvenih ustanov, ki požrejo več denarja za osebe kot za potrebne. Posamezne vrste potrebnih (sirote, nezakonski, slepci, duševno prizadeti, stari brez sredstev itd.) oskrbujejo različne ustanove z različnimi pristojnostmi, tako da so pomoči zelo različne. Med ustanovami samimi ni povezave. Nekatere temeljijo na zakonih iz prejšnjega stoletja, druge so novejše. Trenutno je v Italiji od 32.000 do 36.000 javnih in zasebnih ustanov, ki oskrbujejo okoli pet milijonov državljanov. Te neverjetne zmede vada ni odpravila, ker je deželam prepustila nekaj pristojnosti glede skrbstva.

Dežele so izdale nekaj zakonov. Naša dežela, ki ima zdaj manj pristojnosti kot navadne dežele, je npr. izdala zakone za pomoč patronatom, potrebnim, slepim, otrokom, gluhonemim, brezposelnim, upokojencem, bolnim kmetom itd. A brez reforme celotnega področja ni mogoče uspešno delati. Socialistični, komunistični in demokrščanski zakonski predlogi, ki jih mora 8. novembra 1973. ustanovljena komisija združiti, predvidevajo v glavnem določitev že omenjenih sodobnih vodil skrbstva, odpravo obstoječih ustanov, ustvaritev krajevnih enot za socialno skrbstvo, ki naj imajo splošne pristojnosti in gibčno delovanje.

Inštitut za mednarodno sociologijo v Gorici je pred kratkim izdelal za deželno upravo študijo o deželnem načrtovanju socialnih uslug. Sestavljavci se ogrevajo za ustanovitev krajevnih enot za socialno skrbstvo, kjer bi strokovno osebe skrbelo za vprašanja zaposlitve, stanovanja, »življenjskega minimuma«, prostega časa, mladine, splošne informacije. V tem okviru naj bi se tudi razširilo na vse deželno ozemlje oskrbovanje starih na domu.

Naša dežela je namreč glede skrbstva za stare osebe brez sredstev poleg zakona, ki nudi potrebnim denarno

pomoč v izrednih primerih, odobrila zakon št. 3/73. Ta zakon se že ravna po sodobnih vodilih skrbstva, čeprav gotovo ni popoln. Zakon v prvem delu pooblašča deželno upravo, da nudi krajevnim ustanovam in podpornim društvom denarne podpore za zidavo ali ureditev zavodov za stare ali pa središč, kjer dobijo stari razne usluge. Pravilnik odpravlja sobe s skupnimi ležišči in določa vrsto udobnosti, ki jih mora imeti zavod. V drugem delu pa zakon pooblašča deželno upravo, da denarno pomaga občinam, združenjem občin ali občinskim skrbstvenim ustanovam, ki oskrbujejo stare na domu. Čl. 9 pravi: »Za oskrbo na domu imamo delo gospodinjskih pomočnic ali drugega splošnega ali strokovnega osebja, ki omogoča starim osebam brez sredstev, da ohranijo svojo samostojnost izven skupinskih bivališč.« Deželna podpora lahko doseže največ 100.000 lir letno na oskrbovano osebo do meje 100 milijonov letno. Deželni zakon št. 10/74 je to vsoto dvignil na 150 milijonov lir, kar je še vedno zelo malo, saj porabijo občine za 1300 oskrbovanih (kar je kapljica v morju!) okoli 790 milijonov letno.

V TRŽAŠKI OBČINI

Ustavili bi se pri tej službi, ki je pri nas nekaj novega. Trenutno imajo skrbstvo za stare na domu v Trstu, Vidnu, Pordenonu, Gorici, Tržiču in Guminu.

Ljudsko štetje leta 1971 je pokazalo, da so v tržaški občini 300.304 prebivalci, ki so starostno tako razdeljeni: do 20. leta 65.643, od 21. do 59. 158.044, od 60. leta gor 76.617. Prebivalstvo je torej sorazmerno staro. Med neaktivnimi prebivalci 146.084 je 44.229 upokojencev in 82.704 gospodinj. Velika večina jih ima minimalno penzijo. Čudno je, da lahko z njo v teh časih sploh živijo, saj pomeni taka pokojnina slabo prehrano, mrz pozimi, zadnja nadstropja in vlažna prtiličja (če nimajo starega stanovanja z ustavljeno najemnino).

Skrbstvo za stare na domu se je v tržaški občini začelo septembra 1972. V nasprotju z drugimi občinami so v Trstu začeli brez jasnih načrtov, tako da niso določe-

VLADIMIR KOS, Tokio

Vrbi ob progi

*Vrba žalobna, vrba žalujka:
za kom si razvézala svilne lasé?
za kom na trepalnicah solza leskeče,
vrba, stoječ ob progi na jug?*

*S prsti na strunah, s pesmijo mrtvo!
Ko veter se z breskvinih cvetom igra,
in trave nasipa rastoč trepetajo...
Vigred prišla je s ptičkom na trg.*

*Vrba žalobna: On, ki ga ljubiš,
ni več med ubitimi! Jezus je vstal!
Od nas nekaterih so videli rane,
tího zaceljene kakor luč.*

*Vrba zelena, vrba žalujka:
za kom izgubljeno ob progi strmiš?
Spet z nami prebiva med stenami v hiši —
Dober kot vino, Dober kot kruh.*

ne potrebe, ki bi jih služba morala kriti. (V drugih krajih so na primer začeli po točno določenem načrtu z manjšim, omejenim številom oskrbovanih.) Začelo se je pravzaprav tako: za stare brez sredstev v hiralnici je občina plačevala visoko vzdrževalnino. Ko je izšel deželni zakon o domači oskrbi, so ustanovi i v Trstu to službo, spravili veliko ljudi iz hiralnice domov, jih tam oskrbovali ter prihranili nekaj denarja. Obenem so omogočili tudi ostalim, ki imajo pogoje, da se te oskrbe poslužijo. Tako je danes okoli 570 oskrbovanih. Pogoji so ti: starost za upokojitev ali več (a tudi za mlajše hudo bolne), živeti sam ali le s starimi, dohodki do 75.000 lir (95.000 za dve osebi), biti bolan. Če kdo s temi pogoji predloži prošnjo, mu socialna delavka, ki ga po prošnji obišče, pošlje bo ničarko in gospodinjsko pomočnico nekajkrat tedensko (po potrebi). Socialnih delavk bi morale biti 18 in bi morale delovati v rajonskih središčih, a jih je zdaj le deset, od katerih so v staležu le štiri. Še te morajo poleg tega dela opravljati še druga, tako da je pot prošnji kar dolga. Bolničarke so štiri in imajo pogodbo z občino. Gospodinjskih pomočnic je okoli 220 in delajo v okviru zasebnega podjetja. To podjetje je ena najbolj spornih točk pri skrbstvu: niso pod občino, ker ta nima denarja in ker morejo tako zaslužiti na uro tudi gospodinje, ne da bi se obvezale za redno službo (6 ur dnevno), zato pa tudi niso vse pomočnice primerne za tako službo, niso nanjo pripravljene in tudi ne dajejo pravega jamstva za stalnost službe. Potrebna bi bila še koordinacija z drugimi ustanovami (npr. zdravstvenimi, ki tudi ne izpolnjujejo vseh dolžnosti, npr. obiske na domu) in popularizacija službe, saj je revnih starih ljudi v tržaški občini gotovo veliko več kot 570.

Socialno skrbstvo za stare osebe na domu je nedvomno napredek, saj bi pred leti te stare nagrmadili v bolnišnice in hiralnice, potrebno pa je nadaljnjih izboljšav.

ŠE O CERKVENIH STRUKTURAH IN SLOVENCIH

Mogoče tega, par mislim, ne bi nikoli zapisal, ko me ne bi k temu izzval Ivo Jevnikar s svojim sestavkom Cerkvene strukture in Slovenci (Mladika 10, 1974)

Naš duhovnik poučuje verouk v šoli, skrbi za cerkvene zadeve, mašuje, pridiga, skrbi za cerkveno petje, poučuje glasbo, skrbi za skavte, prireja razna predavanja, skuša pomagati v prosveti, ga slišimo po radiu, piše, izdaja celo župnijske časopise, je član in pobudnik ter neutrudni delavec v raznih karitativnih in verskih ustanovah... Kje vse dobimo našega duhovnika!

Mislim, da nihče ne more dvomiti o preobremenjenosti duhovnika pri nas. Vendar pa tudi mislim, da nihče ne more dvomiti o praznini v naših cerkvah. Ne vem, koliko je eno povezano z drugim, vendar sem mnenja (in samo mnenja), da subjektivna preobremenjenost duhovnika ne more biti vzrok ali vplivati v tako porazni meri na obisk ljudstva pri nedeljski (in ne samo) maši.

Religioznost je za nekatere ljudi bistvena komponenta osebnosti, njihovega življenja, njihovega svetovnega in življenjskega nazora; za druge tega ne moremo trditi; in spet za druge včasih velja in včasih ne velja. Da ne bo nespozuma: trdim, da je vera za nekatere ljudi prava potreba, potreba v pravem smislu besede, kakor kruh, ženska ali moški, otrok, družina, delo, če vzamemo za primerjavo najbolj osnovne biološke potrebe človeka.

To pojmovanje nima prav nobene zveze z marksističnim pojmovanjem religioznosti kot opija za ljudstvo. Nam gre za potrebo, kot na primer za zadovoljitev potrebe po ljubezni v človeku, itd.

In bojim se (zato ta sestavek), da v naši družbi ni struktur, ki bi zadovoljevale religiozne potrebe našega človeka. In zato odtujenost in beg iz cerkve! In to kljub izrednemu žrtvovanju naših duhovnikov!

Večkrat sem bral razne sestavke o duhovniškem liku, vendar vsi ti sestavki ne odgovarjajo na glavno temo: koliko ta ali oni lik duhovnika odgovarja potrebam določene skupine ljudi ali občinam! Namenoma ne rabim besede »župnija«, ker se ta zdi, da mora ostati večna in se vedno bolj približuje konceptu privatne lastnine človeka! In vendar so se ljudje vedno združevali po svojih zanimanjih! In še: včerajšnje potrebe niso nujno današnje potrebe! In kolikor človek ne more zadovoljiti svojih potreb po religioznosti v obstoječih strukturah, nujno išče drugih, bolj regresivnih ali bolj pro-

gresivnih. Da potem svoje poti racionalizira, je pa nujno, saj se mora vendar braniti: pred drugimi in pred seboj!

Zato sem prepričan, da bi morali najprej ugotavljati verske potrebe našega človeka in šele potem govoriti o strukturah. Teh je dovolj, saj je v njih dovolj prostora. Če pomeni vera osvobajanje človeka, potem moramo, jasno, analizirati vse ovire, ki to osvobajanje ovirajo, in ustvarjati pogoje osvobajanja.

Če naj bi bila vera sestavni del družbenega življenja, potem kako da nimamo niti enega slovenskega duhovnika sindikalista? Saj je vendar večina našega ljudstva delavskega, vsak dan izkoriščenega in podvrženega vsaj ekonomski oblasti! In problemi mater-delavk, mater gospodinj! In vendar kolikokrat poslušajo duhovnik opravičevanje mater, ki niso mogle v cerkev zaradi otrok, zaradi dela, zaradi preobremenjenosti. Gotovo ni naključje, da imajo predvsem starejši čas, da hodijo v cerkev! Zelo tvegana je trditev, da bi bil obisk starejšega vezan le na bojazen! V soboto popoldne ali zvečer ima človek priložnost, da zadosti svoji nedeljski cerkveni dolžnosti. Čigave potrebe pa zadovoljuje ta anticipacija nedelje? Ubogih gotovo ne, ker ti ne zahajajo toliko na nedeljske izlete v turistične kraje, ti ostanejo blizu, kjer so cerkve pri roki!

Nimam namena podrobno analizirati pogojev našega življenja in potreb, ki to življenje postavlja, vendar menim, da ne more nobena analiza človekove religioznosti mimo človekovih potreb in šele na to lahko pridemo do pravilno postavljenega reševanja zadovoljitve človekove religioznosti. Ne trdim, da je religioznost enako potrebna, trdim pa, da nima v naših vsemogočih pogojih religioznost možnosti, da pride do izraza, ker ni odgovarjajočih možnosti ali struktur, ki bi odgovarjale potrebi po izražanju religioznosti v vernem človeku, v vernem-nevernem človeku in toliko manj v nevernem človeku! Saj je prav slednji najbolj plastičen dokaz nefunkcionalnosti določene strukture! Od preteklosti v sedanjost! Brez dvoma so tu igrali važno vlogo zgodovinski, socialni, ekonomski in politični činitelji, brez dvoma, saj ravno tu se pojavlja vedno in vedno isti in podoben problem: v določenem trenutku ni prišlo do aдекватne analize človekovih religioznih potreb v določenem zgodovinskem, socialnem, ekonomskem, političnem trenutku.

Bo ta problem reševala slovenska župnija v Trstu?...

DANILO SEDMAK

KOROŠKE DEŽELNE VOLITVE

Koroški deželni glavar in prvak koroške socialistične stranke Wagner je za dunajski časopis Kronen Zeitung izjavil o sebi, da je bil »odličen Hitlerjev madinec (Hitlerjunge)« in da »kljub temu ni dvoma, da je danes socialdemokrat«. Zdi se, da v volilni kampanji za koroški deželni zbor avstrijske stranke kar tekmujejo, katera ima v svoji sredi več bivših nacističnih prvakov in sodelavcev. In v tej tekmi, kot je videti, sodelujejo tudi socialisti.

ITALIJANSKI GINEKOLOGI ZA SPLAV?

Po pisanju ženskega lista »Amica« se v Italiji sedem zdravnikov na deset ukvarja s splavljanjem. Časnikarka, ki je s skritim magnetofonom obiskala petdeset milanskih ginekologov, je ugotovila, da jih je bilo od petdesetih kar šestintrideset pripravljenih proti plačilu splaviti.

VEROUK V JUGOSLAVIJI

Neki makedonski poslanec je ba je predlagal, da bi po zakonu prepovedali pouk verouka mladini do 18. leta starosti. O tem je pisal zagrebški Glas koncila.

DR. RAJKO LOŽAR - SEDEMDESET-LETNIK

Čeprav je ugledni znanstvenik praznoval svoj 70. rojstni dan že 28. avgusta lani, smo za ta njegov jubilej izvedeli šele pred kratkim. O njem piše v Gasu Slovenske kulturne akcije dr. Tine Debeljak, ki poroča med drugim, da ima Ložar pripravljeno za objavo gradivo o koroški hiši.

DAN EMIGRANTA V ČEDADU

Na letošnjem dnevu emigranta v Čedadu (6. januarja), kjer so med drugim nastopili domači zbor Rečan, otroci, rezijanska folklorna skupina, beneški godci in Slovensko gledališče iz Trsta, je deželni odbornik za kulturo dr. Car'o Volpe dal zelo pogumne izjave o beneških Slovencih, ki jih je hotel izkoreniniti najprej fašizem, po vojni pa tudi »demokratske« oblasti.

Kaže, da vsaj zadnje čase ne manjka spodbudnih izjav v prid beneškim Slovencem (na drugem mestu poročamo o nagovoru videmskega nadškofa Battistija), vendar bi jim morala zaradi doslednosti čimprej slediti tudi dejanja.

+ PROF. KARLO SANCIN

V soboto, 28. decembra, je v Ljubljani umrl glasbenik, violinist prof. Kar'o Sancin iz znane družine glasbenikov v Škednju. V Trstu, kamor se je vrnil po zadnji vojni, so ga v kulturnih krogih cenili kot solista, pedagoga in glasbenega kritika. V Ljubljano se je umaknil pred nekaj leti po smrti sina Maria in žene Mirce, ki sta bila med Tržačani prav tako dobro znana glasbenika.

EDVARD KARDELJ

Iz Ljubljane poročajo, da je Edvard Kardelj bolan. Zdravil se je v Ljubljani in Rogaški Slatini. Tik pred koncem leta pa so ga v Skopju izvolili za častnega člana akademije znanosti in umetnosti Makedonije. Kardelj je konec januarja slavil 65. rojstni dan.

NOVA GORICA

Zadnje dni leta 1974 so v novogoriškem športnem parku izročili namenu nove atletske naprave, ki so jih opremili s prevleko syntelast. Objekt so obnovili v okviru akcije »Nova Gorica 74«.

BORIS PAHOR O »LEVICI«

V svojih zadnjih dnevniških zapisih »Počitniško zatišje« (Zaliv št. 48-49) pisatelj Boris Pahor razgablja o politiki Slovenske levice, pri kateri je bil med ustanovitelji. Za propad te politične stranke Slovencev v Italiji Pahor krivi tiste, ki te nove politične zamisli niso razumeli, med drugimi tudi predstavnike Slovenske skupnosti. Morda bi ti zapiski terjali odgovor s strani takratnega vodstva SS. Ko piše o izbiri znaka namreč Pahor pozablja, da so bile v devinsko-nabrežinski občini istočasno dvojne volitve, pokrajinske in občinske, pri katerih je sodelovala Slovenska levica. Ta

krat sta bila predložena dva različna znaka: *lipa z nageljnomo* za občinske in *lipa* za pokrajinske. Če bi bilo po Pahorjevem, bi morala občinska lista (število volivcev je bilo isto) prejeti več glasov kot pokrajinska. Bilo pa je obratno. Za propad Levice so torej vzroki globlji in prav bi bilo, ko bi jih objektivno preučili.

KOCBEK — JAVORŠEK

V svojem sklepnem dnevniškem zapisku v ljubljanskem Delu z dne 28. decembra lani se je bivši kršćanski socialist Jože Javoršek zmedeno opravičil in obrazložil svoje še bolj zmedene dnevniške zapiske, o katerih smo že pisali v zadnji številki lanskega letnika, in se obregnil ob počastitev Kocbekove sedemdesetletnice v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu. Zanimivo je, da se je o isti slovesnosti podobno razpisal tudi argentinski Sij slovenske svobode.

ZBOR »VASILIJ MIRK«

Moški zbor »Vasilij Mirk« s Proseka in Kontovela je pred kratkim dobil novega dirigenta, domačina Adija Daneva, ki je priznan in sposoben glasbenik.

KOSOVELOVA KNJIŽNICA

V Kosovelovi knjižnici (izdaje tržaškega Zaliva) je tik pred izidom knjiga, posvečena Kocbekovi sedemdesetletnici. Napovedujejo, da bo knjiga vzbudila veliko zanimanja in dvignila morda tudi nekaj prahu.

+ FRANCE KOBLAR

V prejšnji številki smo poročali o 85-letnici akademika Franceta Koblarja. Nihče ni pričakoval, da se ga bomo morali v tej številki spomniti poslednjč. Oči je namreč zatislil v soboto, 11. januarja. Pokopali so ga na Žalah naslednjo sredo.

+ POLDE TOMŠIČ

Konec januarja je v Ljubljani pri prometni nesreči izgubil življenje pravnik Polde Tomšič, brat narodnega heroja Toneta Tomšiča. Kot strokovnjak je pomagal vsem, ki so se k njemu zatekali po pomoč. Bil je globoko veren in so se ga spomnili pri nedeljski maši v ljubljanski stolnici 26. januarja letos. Po rodu je bil iz Rojana v Trstu.

+ IVO ANŽLOVAR

Po rodu Tržačan je bil tudi operni in operetni pevec baritonist Ivo Anžlovar, ki je umrl v Ljubljani 31. decembra lani.

NAŠA BESEDA

Pri Mladinski knjigi v Ljubljani so izšli zadnji trije zvezki zbirke Naša beseda, ki obsega vsega skupaj 92 zvezkov. V zbirki ni pesnika Franceta Balantiča, ne zamejskih avtorjev Pahorja in Rebule. V tipično literarno zbirko pa sta bila sprejeta Kardelj in Kidrič. Ker v spremnih dveh knjigah razprav skoraj nista več kot omenjena, ima bralec občutek, kot da sta bila v zbirko vrnjena.

ZAPLENJENA »DRUŽINA«

V Ljubljani so oblasti zaplenile 4. številko Družine zaradi članka »Nočemo preštevanja«, ki je polemiziral z občinsko konferenco Ljubljana - Bežigrad, na kateri so zahtevali, da bi bilo treba izdelati spisek kristjanov, ki so na raznih področjih posebno »aktivni«. Članek je izpodbijal sklep konference, češ da je protiušten.

KNJIGA O SPACALU

Založba Lipa v Kopru je pred kratkim posvetila posebno knjigo tržaškemu slikarju Lojzetu Spacalu. Knjigo, ki je grafično posebno okusno opremljena in jo bogatijo lepe fotografije Itala Zanniera, so tiskali v Padovi. Založba je baje knjigo izdala s precejšnjo finančno izgubo, kljub temu da je precej draga.

JOSIP MAL 90-LETNIK

Starosta slovenskih zgodovinarjev prof. Josip Mal je slavil 90. rojstni dan 22. decembra lani. Čestitamo!

FRAN MILČINSKI — JEŽEK

Znani humorist Ježek — poznamo ga tudi Tržačani — je 14. decembra lani praznoval šestdesetletnico. Želimo mu, da bi dosegel zaenkrat vsaj starost, ki jo je dosegel starosta naših zgodovinarjev.

LJUBLJANSKO »DELO«

Ljubljansko »Delo«, glasi o Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, z dne 25. decembra lani ni na svojih številnih straneh niti z

besedico omenilo ne krščanskega praznika božiča ne začetka svetega leta, ki ga je po vsem svetu prinašala svetovna televizija. To bi lahko storilo vsaj zaradi informiranja delovnega ljudstva!

TRUBARJEVA »CERKVENA ORD- NUNGA«

Vatikanska knjižnica je uradno izročila veleposaništvu SFRJ pri Svetem sedežu v Rimu fotokopijo Trubarjeve »Cerkvene ordnunge«. Poslaništvo jo je poslalo Predsedstvu Socialistične republike Slovenije, leto pa jo je odstopilo Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Novico je objavilo ljubljansko Delo.

ŠTANDREŽ - 10 LET AMATERSTVA

V Štandrežu praznuje letos dramski odsek prosvetnega društva »Štandrež« deseto leto delovanja. Ob tej priložnosti je društvo izdalo posebno brošuro, iz katere je razvidno, da so igralci-amaterji v desetletju izvedli kar 27 odrskih del.

»NAŠA POT«

Slovenska demokratska zveza v Gorici izdaja od septembra svoje glasilo z naslovom »Naša pot«. List izhaja šapirografiran.

VIDALIJEV DNEVNIK

Mnogo komentarjev je vzbudila zadnje čase knjiga tržaškega komunističarja Vittoria Vidalijskega »Dnevnik XX. kongresa«. V njej dolži stari tržaški kominformist Jugoslovane nacionalizma. Štiridesetdnevno ljudsko oblast v Trstu po koncu vojne pa imenuje »jugoslovansko zasedbo« Trsta.

50 LET ZBORA ADAMIČ

Letos praznuje 50-letnico obstoja učiteljski zbor Emil Adamič. Ob tej priložnosti velja omeniti, da je konec januarja ta zbor gostoval v Gorici. Koncertiral je v Attemsovi palači.

RUDNIK URANA V SLOVENIJI

Predstavniki nekaterih slovenskih podjetij so konec januarja podpisali pogodbo z ameriško projektantsko organizacijo Fluor Utah za izdelavo inženiringa izvajanja in nadzora graditve rudnika urana v Žirovem vrhu. Čez kak mesec bo

do začeli s prvo fazo projekta: testirali bodo vzorce rude, določili najustreznejše tehnologije predelave in izdelali študije o varstvu okolja.

+ JANKO GLAZER

V Mariboru je v začetku februarja umr v 85. letu starosti znani pohorski pesnik in knjižničar prof. Janko Glazer. Pokopali so ga v Rušah v sredo, 5. februarja.

FRANKO VECCHIET RAZSTAVLJA

Franko Vecchiet, ki ga poznamo z naše klasične gimnazije, se vedno bolj uveljavlja kot slikar. Pred nedavnim smo poročali, da je dobil prvo nagrado na natečaju, danes pa moramo zapisati, da je imel osebnostno razstavo v umetnostni galeriji v Livornu. Razstava je bila odprta od 11. do 31. januarja 1975. Kot poročajo, je doživela lep uspeh.

Franko Vecchiet je trenutno tajnik Glasbene Matice v Trstu in se posveča slikanju v prostem času.

SARAJEVSKI ATENTAT

V Sarajevu se mudi igralska skupina za film, ki bo posnela Sarajevski atentat. Začeli ga bodo snemati 20. marca v jugoslovansko-češko-ovaškem sodelovanju. Filmska skupina šteje 20 članov, zunanje prizore bodo snemali v mestu in okolici, kjer so se leta 1914 odigrali znani dogodki. Pri realizaciji sodelujejo zagrebški »Jadran-film«, delavna skupnost iz Beograda in »Kinema« iz Sarajeva.

PREŠERNOVE PROSLAVE

Kot vsako leto bodo naša društva v februarju proslavila Prešernov dan, praznik slovenske kulture. Za Slovensko prosveto bo osrednjo proslavo pripravilo Društvo slovenskih izobražencev v Trstu v ponedeljek, 10. februarja, v veliki dvorani v Donizettijevi ulici 3. Nastopil bo moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice, razdelili bodo nagrade Mladike za najboljšo novelo, govoril pa bo univ. prof. Toussaint Hočvar.

Skupna Prešernova proslava, ki jo pripravljata Slovenska prosveta in Slovenska prosvetna zveza iz Trsta, pa bo v Kulturnem domu v nedeljo, 16. februarja. Nastopil bo komorni orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane.

NEKAJ

NASVETOV ZA KUHARICE

O PUSTNIH KROFIH (FLANCATIH)

Ker smo že v predpuštnem času, naj vam, drage kuharice, povemo, kako napravite dobre krofe.

40 dkg lepe bele moke presejemo v pogreto skledo. V sredi zmešamo 2 dkg zdrobljenega kvasa, 2 žlici mlačnega mleka in pol žlice sladkorja. Po vrhu pokrijemo to z moko in pustimo, da začne kvas shajati.

Medtem pa vzamemo 7 dkg stopljenega masla, 7 rumenjakov, 3 dkg sladkorja, žlico ruma in žlico soli ter vse skupaj stepamo na robu štedilnika, da naraste, nakar primešamo moki. S kuhalnico stepamo testo tako dolgo, da se loči od kuhavnice in sklede. Ko testo stepamo, ga ne smemo privzdigovati vsega, ampak ga stepamo tako, kakor bi sekale testo košček za koščkom. Tako vtepamo v testo več zraka, ki se pri cvrenju zaradi vročine razširi in testo zrahlja.

Stepeno testo pomokamo, pokrijemo s prtičem in postavimo na toplo, da shaja. Ko je testa še enkrat več, ga denemo na desko in z valjarjem razvaljamo za prst na debelo. Iz polovice testa izrežemo z obodcem kroge, na drugi polovici pa kroge z obodcem le zaznamujemo s tem, da obodec narahlo pritiskamo na testo. Natančno v sredo vsakega teh krogov denimo za lešnik dobre marmelade, ki ne sme biti preredka.

Nato zdevljemo izrezane kroge na zaznamovane; pomokana stran mora biti zgoraj. Potem testo s prsti okrog in okrog stisnemo, z manjšim obodcem izrežemo krof in ga položimo na pomokano pokrito desko. Ko je deska polna, krofe pokrijemo še povrh in jih pustimo shajati.

V kozici razbelimo mast ali olje in denemo vanje shajane krofe, vendar ne prenačimo, da lahko narastejo in se med seboj ne dotikajo. Posodo pokrijemo; ko je spodnja stran rumena, krofe obrnemo in jih ocvremo še na drugi strani. V razbeljeno maščobo jih devamo tako, da je na vrhu tista stran, ki je bila med shajanjem spodaj.

Še gorke krofe potresemo s sladkorno moko. Dokler so še topli, jih ne smemo zlagati drugega vrh drugega, da se ne zmečkajo.

Rumeni rob, ki je znak lepih in dobrih krof, nastane, če jih cvremo po eni strani v pokriti posodi, po drugi pa v odkriti. Marmelada

mora biti natančno v sredi, da se krof pri cvrenju ne nagne na težjo stran.

Premalo shajan krof se v masti obrne, ker kvas še deluje, pri preveč shajanjem se na vrhu rada napravi vdolbinica. Prehajano testo dobi trdo skorjo in pri cvrenju rado počí.

V prevroči maščobi se testo v sredi ne prepeče, v premalo vroči pa napoji z maščobo, ostane nizko in je težko prebavljivo.

PREDPUŠTNA POGAČA

Zamesimo v testo četrť kg presejane pšenične moke, pol pecilnega praška, 10 dkg sladkorja, 2 jajci, nekaj kapljic limonovega soka, 80 dkg zmletih orehov, 14 dkg sadnega nadeva ali zrezanih fig, četrť kg bolj suhega kravjega sira in 4 dkg presnega masla ali masti.

Testo dobro pregnetemo; če je potrebno, mu dodamo še malo moke. Nato napravimo ozko štruco, ki jo spečemo v namazani in z moko potreseni pekači. Ko je pogača še vroča, jo pomazemo s svežim maslom in poškopimo s slano vodo, nato pa jo ohlajeno narežemo na rezine.

Did

Kako pripraviti darilo

Napačno bi napravili, če bi obdarovali kakega družinskega člana kar mimogrede, brez prave pozornosti, samo da bi zadostili družinski navadi.

Poleg tega, kakò darilo izročimo, je važno tudi to, kako ga pripravimo. Vse drugače vpliva na obdarovanca in njegovo okolico ličen zavojček, čeprav so v njem same praktične stvari, kakor pa če mu ga izročimo zavitega kar v papir iz trgovine. Lično pripravljena darila pripomorejo k prazničnemu razpoloženju, obenem pa so dokaz, da smo darilo izbrali z ljubeznijo.

Navadno uporabimo škatlo, ki da zavitku lepšo obliko. Škatla pa mora biti čista, cela in po možnosti nerabljena. Za zavijanje uporabljamo svilen ali celofanski papir. Celofan je posebno pripraven za živila, ker je nepropusten. Ker je prozoren, moramo z njim lepoto nekaterih predmetov še posebno poudariti (knjige). Trakovi in vrvice se morajo v barvah skladati s papirjem.

Did

MARTIN JEVIKAR

ZAMEJSKA IN ZDOMSKA LITERATURA (nadaljevanje)

Miroslav Košuta

Miroslav Košuta je po *Morju brez obale* (1963) in *Pesmih in zapiskih* (1969) (glej Mladiko 1968, 95 in 1972, 37-38) prišel letos do tretje pesniške zbirke TRŽAŠKE PESMI, ki so izšle v Pesniškem listu št. 23 (izdali ZTT in Lipa v Kopru, 1974).

V novi zbirki je 16 pesmi, v katerih najprej opeva svojo vrnitev iz Ljubljane v Trst. »Teško je živeti, kadar ves odмираš.« Brez Trsta je bil podoben ladji, »ki drsi skozi večer. / Brez pomola, brez obzorja. Gluha.« Ta Trst je »obreden in star, nekdanji sijaj mu »cesarsko odpada«, okraden je za jutri, vendar »ta Trst je kot vera, ki ne dogori«. Kraško poletje »prihaja iz slanih mehurjev, / z jutrom čez ramo«, zgubljeno stopa skozi žolto travo. V gmajnah se kličemo »z glasovi iz trpkega reja: / Kras / je v zraku in v nas.« Njena pisma so »galebi z mrtvega morja«. Po poti vrnitve v Trst ga spremljajo stopinje, odtisnjene v prst, koraldno žito iz proda, školjka, jadro, čiste in svete desetnice, drhtenje trepetlike. O albatrosu ribiči iz njegovih krajev ne vedo, »če je veter / ali riba, / na misel jim ne pride, / da je ptič.« Sledita dve nežni ljubezenski pesmi, polni naravne lepote.

Dve pesmi sta posvečeni Beneški Sloveniji in njeni usodi. Vsi Benečani so kaplani Čedermaci, vsi morajo v svet. O tem poje v duhu ljudske pesmi v *Beneški narodni*: »Čez tri gore, / čez tri dole, / čez tri vode / iz treh dolin // najprej po svetu / oče gre, / za njim hiti / še sin. // O kaj pa boš zdaj ti, / čeca, / kaj delaš sama / tu doma? // Tako odide / tudi hči, / tam v širnem svetu / se zgubi // in s tem je konec / besedi.«

V zadnjih pesmih poje o stiskah vsakdanjega življenja, v svetu, kjer je beseda zgubila smisel, v svetu, »ki je beg in mirovanje«. Toda »na sončni ladji / pod jadrom iz sanj / prihaja človek, / ki smo mislili nanj«. Tudi noč že zori »in jutro / bo za vse ljudi«.

Pesmi so zelo izdelane, jezik realističen in izbran. Kar 13 pesmi je rimanih, vse pa so razdeljene v kitice. Metafore so bogate in izvirne, samonikle pa so zlasti primere in personifikacije: »Besede so zaznamovan drobž... Grenkejši ko pelin so mrtvi ljudje... (Poletje) zgubljeno stopa kot breja in samotna ovca s plamenečo glavo... Z jutrom greš ko plug, ki me prorje... kot slak med trte se plete glas... ko sem se dohiteval kot odmev... Veter kliče. Jug čez jambor gleda... Poletje prihaja iz slanih mehurjev z jutrom čez ramo... Zvon mi nosi skrivne zeli... Glas zeleni ob izviri, kjer strah na besede igra... blag vonj mi v nosnicah igra na boben« itd. Dalje uporablja anaforo v 7., 10., 12. in 15. pesmi, retorično vprašanje, geminacijo idr. Zanimiva je 13. pesem, v kateri vsebuje vsaka vrstice zaključeno misel.

Zbirka je vsebinsko in oblikovno zreła.

Irena Žerjal

Kakor Košuta je tudi Irena Žerjal prišla do tretje pesniške zbirke KLIŠARNA UTOPIČNIH IDEJ, Trst 1974, str. 32, samozaložba. Prejšnji zbirki sta bili: *Goreče oljke* (1969) in *Topli gozdovi* (1972) (glej Mladika 1972, 98-99 in 1974, 117).

V zbirki je 24 pesmi, ki jih je avtorica razdelila v tri cikle. V prvem — *Majnica* — je v šestih pesmih doživeto in prepričljivo zajela običaje v Dolini in na Bregu, kot so šagra, majnica, nekdanje perice v dolini Glinščice, delo na njivi, babičina poslednja peka za veliko noč v stari krušni peči, enkratna lepota ob obali. V treh pesmih je po no sonca in veselja, toda v *Prehodu* že vidimo minevanje tega, saj peče babica zadnjič v krušni peči, ki jo bodo podrli in hišo modernizirali. Pesnica je spretno uporabila domače besede, ki so povezane s temi običaji: šagra, partnerji, karpon, pušelj, plenirji, torklje, paštni, nogle, panogle, žežel, lenčice, Ozem (ve'ika noč), pirog...

V drugem delu — *Lastovke nad letališči* — poje v 11 pesmih o razkošju ljubezni, hrepeni po nji: »Vzemi me na pot skozi temo / vzemi me na svojo mlado dušo...« Šla je v njun jutranji dom, kjer sta žive'a »bedne dneve bajnih sanj«, a ga ni našla. Z otrokom prihaja vsak dan proti Prežihovini, zdaj je svet najlepši, v globači Peklu bo kmalu prva solzica. Njena duša je polna pesmi — »vsa sem v besedah... Zasedrale so se kot na nori ladji / v barve, podobe, potovanja / iz krajev, kjer sem prebivala. / Če bi imela dvajset pisarjev, bi vseh ne mogli prepisati.« Treba bi bilo le »zbrati vzporednost besedi in jih viliti v bronene verze«. Mulat Čilenec jo je usmeril proti domačiji. Bežati mora, se spremeniti in se okleniti nevidnih in dobrih rok. Ni imena »te strašne teme«. Še vedno preganjajo človeka, ko v svojem jeziku »poje, govori in moli v cerkvi / kot otroka uči prvih besed«. Časi sreče in sanj so minili, »ima te, da bi si umil dušo«. Kam iz te tesnobe, vabi ga s seboj: »Kaj mi mar za vse maske, ki jih nosiš / nosim jih dlje od tebe / včasih več, kot jih prenesem.«

V zadnjem ciklu, ki je dal zbirki naslov, je sedem pesmi, ki se močno razlikujejo od prejšnjih. V njih je pesnica spet krenila v avantgardizem, zato je v teh pesmih malo prijemljivega, čeprav so besede sproščene, kar žuborijo in se prepletajo. V teh pesmih je veliko tesnobe, saj »boš v kratkem delil bližino z mitraljezi, katjušami«. Za ponižanje je samo boj, »so rekli Trocki, Luther King in Panagulis«, parade in napisi so »brezkrvni boj«. »Mikroskopsko majcen človek se večno igra kot pikapolonica...« Oče partizan ne more več delati »revolucije drugim v prid«, v sedanjih ljudeh ne more več najti njegovih potez. Novinar išče humani svet, »ki je zbežal na druge celine«. Iščemo zaklade humanosti »v jezikovnih manjši-

nah. / Potem jadramo v dvojnost / dvojezičnost / dvo-
spev / sožitja. / Klonemo v boju idealov / razvrednotenih
besed pojmov svoboščin.«

Zbirka je zelo mnogovrstna, vsebinsko in oblikovno.
Pesnici besede kar lijejo pod pero, zato so mnoge pesmi
gostobesedne in premalo domišljene. Nekatere primere so
sveže in izvirne, drugod samo niza podobe, ker ji gre
kot avantgardistom samo za občutje, ne pa za izpoved in
vsebino. Oblika je povsod svobodna, ohranila je le kitice,
včasih se ji nehote zapiše tudi rima. Na vsak način pa je
napredek, če jo primerjamo s prejšnjima zbirkama.

Včasih bi bila potrebna nekoliko večja skrb za jezik
in tudi vejice postavlja ali ne postavlja, kakor se ji zdi!

Jakob Renko

Jakob Renko se je rodil 7. maja 1946 v Trstu, dovršil
tukaj klasični licej France Prešeren (1964) in študiral filo-
zofijo na tržaški univerzi. Do zdaj je priobčil nekaj pesmi
v tržaškem Zalivu (1973) ter v ljubljanskih revijah in čas-
nikih.

Leta 1974 je izšel njegov PESNIŠKI LIST (št. 19, ZTT
in Lipa v Kopru), v katerem se je prvič obširneje pred-
stavil javnosti z 19 kratkimi pesmimi. Skoraj v vseh poje
o stvareh, kot so: stebri, stolica, postelja, bik, morje, re-
ka, veter, pajčevina, sonce, luna, svetloba itd. Čeprav so
predmeti stvarni, pesniku ne gre za to, da bi jih realistič-
no predstavil ali opel v njihovi obstojnosti, v njihovem
bistvu ali pomenu, ki ga imajo v človekovem življenju, te
predmete uporablja samo zato, da ob njih izraža nekakšno

modernistično filozofijo, filozofijo nič, kar je najočitneje
podano v pesmi *Stebri*. »Stebri so prijatelji / senc. / Go-
vore opoldan, / včasih celo zvečer / ali ponoči. / TUDI
NIČ JE SMISEL.« Če je prvi stavek smiseln, ker je res,
da mečejo stebri senco, ne vemo, kam naj postavimo nji-
hov govor (morda misli na brzojavne drogove), še manj
pa spada sem zaključni stavek, ki je natisnjen z velikimi
črkami, o niču in smislu.

Še bolj raznolika je pesem *Predmet*, v kateri je zdru-
žil tri raznorodne stvari: predmet, ljubezen in priznanje:
»Predmet je oseba: / nikoli ne joče, / nikoli se ne smeje, /
temveč enostavno / je. / (Ljubezen je kompleksna) / PRI-
ZNANJE: / reči dvakrat / dobro je slediti / samemu
sebi.« Ta način gradbe je pogost pri Renku, konci pa so
dostikrat brez zveze pritaknjeni, osemkrat natisnjeni z ve-
likimi črkami. Pri stolici npr. zaključuje, da »sploh ni re-
bus«, pri biku »bik je«, veter se zaključuje z besedo
»smeh«, Rdeči pegaz z »želim biti samota«, pri soncu se
sprauše, »ali je sonce neutrudno«.

O pesništvu pravi Renko naslednje: Poezija je božan-
skost: / ni naravnost / ampak vseskozi; / kot ptič vzleti /
v praznik in / razkrajja večnost. // Sicer je tudi / konkret-
na: / zna biti veselje.« Iz te pesmi ne moremo razbrati,
kaj je za mladega pesnika poezija. Vidi se, da se je popol-
noma naslonil na poezijo mladih v Ljubljani okrog revije
Problemi in v Mariboru, kjer izdajajo svoje pesmi v zbir-
ki Znamenja. Nekateri verzi pa dokazujejo, da bi Renko
lahko napisal prave pesmi, če bi hotel biti malo manj
»moderen« za vsako ceno.

oceneocene

knjige

ALEKSIJ PREGARC - POESIE (PESMI)

V okviru naslova POESIE (PESMI),
ki jih je izdal italijanski kulturni klub
»G. Salvemini« iz Gorice, je zbranih
trinajst pesmi zamejskega Slovence
Aleksija Pregarca.

Odprimo torej to malo knjižico
in preskočimo platnice, ki so delo
Demetrija Ceja z naslovom *La Can-
cellata* (slov. prevoda ni). Peta str.:
Anglisanijev italijanski uvod, ki nam
označi občutke, ki jih je doživel av-
tor uvoda ob srečanju s Pregar-
cem in ob branju njegovih pesmi.
Zdi se, da Anglisani polaga mnogo
večjo važnost na svoje občutke in
no znameniti dogodek, (ki naj bi bil
odkritje Aleksija Pregarca, dogodek,
ki mu je dal možnost dopolniti ne
le svoje kulturne, ampak tudi člove-

ške izkušnje), kot pa na same Pre-
garčeve poezije, ki mu vzbujajo le
določene vizije (.. brezštevilna raz-
položenja, tisoč radosti in otožnosti,
kriki mračnosti in bleščav...), ki naj
bi bile vzrok nastanka Pregarčevih
pesmi. Razlog dvojezične izdaje je
po Anglisaniju le zblizanje in dari-
lo dvema narodoma, ki hrepenita
po bratstvu. Nobenega drugega ra-
zloga? Npr. podariti italijanskemu
narodu delček naše sodobne pe-
smi? Omogočiti spoznavanje naše
poezije v tujem svetu?

Končno, v uvodu namreč, še zad-
nji odstavek: to je zadeva »original-
nega teksta«: poleg italijanskega
prevoda, ki je delo Jolke Milič, je
še slovenski »skrajni« original —
lastna pisava avtorjevih pesmi. Klaj-
nam se modernizaciji in romantiki
naprednih izdaj, a naj brž pojasnim,
da Pregarc ni tiskal, ampak kar pi-
sal tako, kakor vsak po svoje piše
in čečka nedvomno pod vplivom
trenutnega počutja. Prav zato mi-
slim, da Anglisanijev »merito per
la buona riuscita di questa edizio-
ne«, zavisi ne samo od originala,
marsikateremu Slovcu se namreč

med branjem tega skrajnega origi-
nala spotakne ob pol-nerazumljivi
besedi, ob nepravilno zaokroženi čr-
ki in kdor ne razume italijanščine
in kupi zbirko z upanjem, da bo na-
šel del še neizdanih Pregarčevih
pesmi, je nedvomno razočaran, ampak
od zainteresiranosti naprednih
Italijanov (do italijanskega prevo-
da).

Anglisanijev »difficoltà tecniche
col far apparire il testo originale«
so popolnoma neupravičene —
zakaj bi založba ne izdala knjižice
z lepo tiskano slovenščino, kakor je
končno italijanščina na desni strani?
(Kakor npr. ital. prevod Husu —
Krst pri Savici!) Za to ni konkret-
nega razloga, če ne le smešna mi-
sel, da Pregarc nima pisalnega stro-
ja... Ni nam znan razlog, zakaj je
avtor pristal na tako karakteristič-
no izdajo.

V nekaterih svojih pesmih Pre-
garc izraža vse občutke pravega
poeta, preosebi se v ljudstvo (Iz
predilnice) in v trpečega posamez-
nika, v njegovo umirjeno in nemir-
no razmišljanje, povezano z nara-
vo, ki nas vsaj v drobcih spominja

na Lorca. Pregarc je povezan z vsem, kar se danes dogaja in kar se je dogajalo nekoč — in to vse zaradi človekove zmete (Sožitje). Končno pa bi rad zbežal, izginil ali se umiril nekje v oazi svojih sanj ali v zelenem grobu (Vabilo, Utrujenost, Kaos, Ni ljubezni, Beg).

Pregarčeve pesmi dosegajo razburjeno, skoraj krvoločno duševnost (*Živino bom poklal in poprodal*), da se naposled ta ekstrem izgubi v zvoku:

Copate žametne
obuje
z dateljev tovorom
in s ptico življenja
pridite
počijte

Pesmi nimajo ločil — razen nekaterih neobhodno potrebnih. Mor-da je s tem pesnik hotel izraziti svoje občutke, ki so kot burna reka, ki je ne ustavi izdrto deblo drevesa, ki plava po njej, ki njenega toka ne zapre jez, a ji daje vedno nove moči za nadaljevanje, kakor pesniku daje moč življenje za zlaganje pesmi, ki jih ločita ne morejo omejiti. Marsikdo pa bi tudi ta pojav označil ironično.

Za prevod pesmi v italijanščino je poskrbela Jolka Milič, prevajalka, ki nam je z Merkujem znana iz prevoda Kosovelovih Integralov, ki so zaradi dokaj izčrpne vsebine zahtevali, po mojem mnenju, sebi enakega prevajalca. Miličeva je priskočila na pomoč Pregarčevim Pesmim in opravila svoje delo, ki je mnogo lažje od Integralov in tudi boljše — razen nekaterih pomanjkljivosti (v pesmi Ni ljubezni — Non c'è amore — orig. sesuto og'je grmade, prev. carboni spenti del rogo; v pesmi Vabilo — Invito — orig. neurje, prev. diluvio; verza: »z dateljev tovorom« in »odžejani« nam vzbujajo misli na puščavo — torej je to izrazito protislovje, ker ital. beseda »diluvio« pomeni v zdravi slovenščini poplavo).

ESTER SFERCO

PASKVAL GUION - PREBIVAVCI NADIŠKIH DOLIN

Knjiga predstavlja italijanskemu svetu usodo Beneških Slovencev. Pi sec Paskval Guion, župnik v Matajurju, je eden izmed štirih Čedermacev, ki vztrajajo med svojimi

zredkanimi brati in deli usodo hribovskega župnika z ljudstvom, ki ga hočejo zapisati nasilni smrti. Marsikaj je že drlo skozi Benečijo, a ljudje so ostali, govorili so »po naše«, kot sami pravijo, ker se tako najbolj razumejo. Tisočletne vihre niso uničile rodu pod Matajurjem, fašizem ga ni strl, upajmo, da ga tudi današnji potrošniški čas ne bo. Trdna vera, ki jo imajo vase, bo ohranila tudi te naše brate, da bodo vztrajali v zvestobi sebi in slovenstvu.

GORIŠKI LETNIK

Zbornik Goriškega muzeja za leto 1974 nadaljuje tradicijo, ki jo je pred več kot sto leti, leta 1863, začel učitelj goriške realke Franc Zakrajšek. Dal mu je ime »Goriški letnik — za čitatelje vsacega stanu«. Temu almanahu so v stoletju sledili številni zborniki, samostojne študije, knjižne zbirke, revije, koledarji in podobno. Izdajatelj — Goriški muzej — se zavzema, naj bi Slovensko Primorje dobilo lastno stalno znanstveno publikacijo, ki bo seznanjala javnost o vprašanih Primorske. Pričujoči Goriški letnik se je tega vprašanja že lotil in sodelavci obravnavajo naslednja vprašanja:

D. Svoljšak - Raziskovanje prazgodovinske naselbine na Mostu na Soči, kjer so doslej ugotovili okoli 7000 grobov iz halštatske dobe. U. Furlani - Novejša prazgodovinska odkritja v goriški pokrajini - kažejo na zanimivo bogastvo prazgodovinskih nahajališč v goriški pokrajini, to je v delu Posočja, ki pripada upravno Italiji. Raziskovanje obsega področje od kraške planote do briških gričev, do Medeškega hriba in drugih vzpetin iz aluvialne dobe. Marko Vuk - Srednjeveška cerkev v Prilesju pri Plavah. Pisec opozarja na pomen podružnične cerkve sv. Ahača v Prilesju pri Plavah, ki spada med edinstvene primere umetnostnozgodovinskih spomenikov na Goriškem. Cerkev je po svojih zanimivostih prispevala k strokovnemu izrazoslovju, ki pozna poimenovanje: suško-prileško skupino (Suha-Prilesje) pa tudi bodeško (po Bodeščah pri Bledu). Branko Marušič obravnava Primorske tabore (1868-1871). Obravnava šempaski, briški, tolminski, sežanski, pivški, kubetski, vipavski in kastavski tabor, ki so bili najpomem-

bnejši, čeprav so se tem pridružili še drugi, na primer v Dolini pri Trstu. Na taborih, ki so bili velike kulturno - politične masovne manifestacije na prostem, so Slovenci terjali priznanje svojih pravic, kot so jih uživali drugi sestavni narodi Avstro-ogrske monarhije (Nemci in Madžari). O tipologiji naselij v Gornjem Posočju razpravlja Naško Križnar. Kulturnozgodovinsko in politično težo v tem almanahu pa nosi prispevek Dr. Iva Juvaniča - Dr. Frančišek B. Sedej in fašizem — v katerem pi sec ponovno predstavlja osebnost velikega nadškofa Sedeja v luči, ki jo ta velikan zasluži. Ob bogati literaturi in osebnih spominih se Juvanič oddoljuje Sedeju, zadnjemu slovenskemu goriškemu nadškofu. Marijan Breclj objavljala korespondenco med Bohuš Vybiralom in France- tom Bevkom. Ciril Zupanc se spominja smrti Jožeta Lemuta - Saše. Sledi še nekaj krajših zapiskov.

Celoten almanah Goriškega letnika 1974 predstavlja hvalevredno pobudo.

MAKS ŠAH

gledališče

MOLNAR: LILIOM

Z Liliomom je naše gledališče pripravilo v tej sezoni tri premiere, če upoštevamo tudi Jurčka, ki so ga igrali otrokom.

Otroška igrice je zabavna, uprizorjena nekoliko groteskno in mladi gledavci se še zdaj ob torkih zabavajo. Verjetno še ne bo zmanjkalo mladih gledavcev.

Liliom pa je predstava za odrasle, čeprav je tudi to nekaka novela, ki se zaključuje v nebesih. V predstavi stopa v ospredje Anton Petje, ki je v igri Lilioma, in Lidija Kozlovičeva, ki ga je spremljala. Anton Petje je prepričal gledavce s svojo izvirnostjo, s svojim vagabundstvom, s svojo umetniško potjo, Kozlovičeva pa predvsem s svojo milino in dobroto. V teh dveh lastnostih je igralka najmočnejša. Poleg tega se pridružuje še njena naivnost in neizkušnost, ki je resnično doživeta. In zelo podobna ji je v tej naivnosti in preprostosti Bogdana Bratuževa. Razen teh treh igravcev so seveda še drugi, igra celotni ansambel, ki svoje vloge dobro rešujejo.

Režiral je mladi režiser Mlakar iz Ljubljane, ki je ostal v diskretnem razmerju do de'a, malce je črtal, vendar bi mogel morda potegniti še nekaj črt. Drugače pa je ohranil predstavo v tistem starem pojmovanju, posebno drugi del.

Zanimivo je morda zlasti to, da niso prireditelji navedli imena prevajalca. Vsi drugi, tehnično in umetniško osebje pa je navedeno.

razstave

AVGUST ČERNIGOJ

Za tega tržaškega Picassa je znan nemir, ki ga spremlja. Nikdar ne miruje, opazuje in slika, kar vidi. Še ni dolgo, kar je razstavljal in zdaj se nenadoma pojavi v novi galeriji v našem mestu. On tudi pravi, da slikar ne sme nikdar mirovati, ampak neprestano slikati in sikati. In danes, ko je čas športa, naj se ogrejejo ljudje tudi malo za slikarstvo, posebno mladina, za razstave, ki jih je kar precej v našem mestu.

Na tej razstavi je Černigoj spet nekaj posebnega: to so freske v Hrastovljah kot jih on vidi, to so stroji, ki jih je gledal in naslikal, to

so slike, ki jih gleda kakor v filmu, to je on sam, Černigoj, v različnem okolju. Skratka to je razstava kot je še nismo videli.

JOŽE CESAR

V Tržaški knjigarni je 1. februarja zaključil svojo razstavo Jože Cesar. Zdi se, da že nekaj časa nismo imeli priložnosti gledati njegovih slik na stenah. Marsikdo je mislil, da morda ne slika več, zdaj pa nas je presenetil s svojimi olji. Razstavlja krajine in portrete. Značilnost njegovih slik so žive barve in lepota krajin; tokrat je naslikal nekaj motivov na Koroškem in v okolici Raven. Veseli smo vsake njegove razstave in upamo, da ga bomo spet kmalu videli.

IVO PETKOVŠEK

In zdaj pride še učenec profesorja Černigoja, Ivo Petkovšek. On je medicinec, a njegovo veselje je slikarstvo, ki se ga je učil pri prof. Černigoju. Dolgo je skrival svoje slike doma, potem jih je pokazal svojemu učitelju in ga vprašal za mnenje, ali so za razstavo. In tako jih lahko gledamo v Tržaški knjigarni.

jp

socialni kotiček

DRUŽINSKE DOKLADE NEPOSREDNIH OBDELOVALCEV ZEMLJE ZA LETO 1975

Vsi neposredni obdelovalci zemlje, družinski poglavarji, morajo v začetku letošnjega leta vložiti prošnje za družinske doklade za otroke, ki jih imajo v breme. Prošnji morajo priložiti sledeče dokumente:

- 1) za otroke pod 14. letom je treba priložiti samo družinski list;
- 2) za otroke med 14. in 18. letom je treba poleg družinskega lista priložiti še šolsko potrdilo, če pa je otrok vajenec, tudi potrdilo delodajalca;

3) za sinove, ki so dopolnili 18. leto, je treba priložiti tudi notorični akt z izjavo, da študent nima svojih dohodkov, če pa je univerzitetni študent, mora po'eg zgoraj navedenih dokumentov priložiti še potrdilo davčnega urada na družinskem listu.

Znesek kmečke otroške doklade se je s prvim januarjem 1975 zvišal od 55.000 na 79.000 lir letno.

ŽIGOSANJE ZDRAVNIŠKIH KNJIŽIC

Vsi upokojenci, vpisani v Pokrajinsko kmečko bolniško blagajno, morajo poskrbeti za žigovanje svojih zdravniških knjižic. Ta formalnost je letos neobhodno potrebna zaradi sanitarne reforme. Upokojenci so namreč lahko sprejeti v bolnišnico, samo če imajo redno žigosano zdravniško knjižico.

Edvard Žerjal

MOST MED NARODI

Ko smo se zadnjič v družbi pogovarjali, da nam Slovencem posebno v Trstu manjka primeren italijansko - slovenski in slovensko - italijanski slovar, ki naj bi ne služil samo začetnikom, ampak bi bil pošten pripomoček tudi za zahtevnejše prevode, je znanec omenil, da se s sestavo takega slovarja že dlje ukvarja Slovenska narodna in študijska knjižnica v Trstu. Vendar mi ni znal povedati, do kod so z delom že prišli: ali je to šele zamisel ali pa je že prestopilo bregove golih sanj. Pričakovati bi bilo, da bi prav kulturne in gospodarske ustanove, ki najbolj uporabljajo izmenično izrazoslovje v svojem poslovanju na tem dvojezičnem ozemlju, postale pobudnice take zamisli. Saj Slovenci nimamo še izdelane primerne in dokončno določene primerjave raznih gospodarskih, političnih in sploh juridičnih ter tehničnih pojmov med italijanskim in slovenskim jezikom. Pred nedavnim ustanovljeni slovenski raziskovalni inštitut bi se moral najprej lotiti takih osnovnih in res nujnih zadev in mislim, da SKGZ, v katere okvir spadajo predvsem te naloge, ne bi smela imeti večjih ekonomskih težav pri vsem tem. Mislim, da bi slovenske kulturne ustanove in slovenski strokovnjaki ob sodelovanju z drugimi italijanskimi, lahko sestavili najprej tak prepotreben slovar in nato še vse tiste priročnike, ki bodo lahko koristili Slovencem v Sloveniji in Italijanom v Italiji za zblizanje med narodoma, da bo s tem naša naloga mostu resnično upravičena in utemeljena sicer ne zaslužimo take definicije, katere si nekateri preradi dajejo in so mnenja, da so v tem tudi že vse opravili. Naloga kulturnih ustanov je, da tak slovar uresničijo, našega političnih oblasti pa, da ga finančno podprejo, če hočejo od besednih izjav res preiti k stvarnim izvajanjem svojih obljub.

F.M.

SLOVENSKA PROSVETA - TRST -
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE
PROSVETE - GORICA

RAZPISUJETA

nagradno tekmovanje zamejskih a-
materskih odrov

MLADI ODER 75

Tekmovanja se lahko udeležijo
amaterski odri, ki delujejo v naši
deželi.

R O K

Tekmovanje traja od objave raz-
pisa do konca maja 1975.

Skupine, ki se nameravajo ude-
ležiti tekmovanja, morajo javiti svo-
jo udeležbo enemu od obeh prire-
diteljev najkasneje do konca aprila
1975.

OCENJEVANJE

Predstave amaterskih odrov bo
ocenjevala komisija, ki jo sestav-
ljajo gledališki izvedenci in po en
predstavniki vsake organizacije. Čla-
ni komisije si bodo na vabilo dram-
skih skupin ogledali predstave in
jih ocenili. Mnenje komisije bo do-
končno in nepreklicno.

NAGRADE

Splošna nagrada za odrsko iz-
vedbo (najboljša skupina)

Pregljiva nagrada za tekst (če
je izviren)

Nagrada za režijo

Nagrada za glavno moško vlogo

Nagrada za glavno žensko vlogo

Nagrada za stransko moško vlo-
go

Nagrada za stransko žensko vlo-
go

Nagrada za sceno

Nagrada za zvočno in g'asbe-
no opremo

Nagrada za odrsko razsvetljavo

Nagrada za kostume

Nagrada za dikcijo

Nagrada za otroško ali mladins-
ko predstavo.

NAGRAJEVANJE

Nagrajevanje bo javno, ko bo
komisija končala z ocenjevanjem
prijavljenih skupin predvidoma v za-
četku junija leta 1975.

POJASNILA

Na tekmovanje se lahko prijavi-
jo vsi amaterski odri v naši deželi,
ki imajo v sezoni 1974-75 na spore-
du dramsko predstavo v lastni re-
žiji. Za sodelovanje pri tekmovanju
zadostuje prijava na razpis. Ocenje-
valna komisija si bo nato ogledala
predstave in jih ocenila. Ocena ko-
misije je nepreklicna. Za vsa po-
drobnejša pojasnila in prijave se
je treba javiti na naslov SLOVEN-
SKA PROSVETA, Trst, ulica Donizet-
ti 3/1, tel. 768.189 (od 17.30 do
19.00) ali pa ZVEZA SLOVENSKE
KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, via-
le XX Settembre 85.

SPOROČILO UPRAVE NAROČNI- KOM

*S to številko boste naročniki v
Italiji prejeli poštno položnico z na-
šim tekočim računom. Prosim Vas,
da se je poslužite in nam čimprej
nakažete naročnino.*

*Naročniki v tujini, za katere ta
položnica ne velja, pa se poslužite
mednarodnih poštних nakaznic.*

*Opozorilo in položnica seveda ne
veljata za tiste, ki so naročnino že
poravnali.*

*Darovi za tiskovni sklad: L. Per-
tot, Nabrežina, 2.000 lir; Kakeš, Na-
brežina, 1.000, J. Fajdiga, Gorica,
2.000; L.Z., J.Z. in L.Š., 11.000; J.
Kogoj, Francija, 8.892; A. Hutter, Av-
strija, 5.800; L. Debeis, 500; E. Va-
lentinčič, Gorica, 2.900; M. Špaca-
pan, Gorica, 2.000; M. Martinčič, Ka-
nada, 21 dolarjev; L.P. 3.000 starih
din; N. Pertot, 500 lir.*

čuk na obelisku

Agencija za pomirjevanje živcev

RAZPIS NATEČAJA

*Na sedežu Sindikata slovenskih
šol je bil 3. januarja letos sestanek,
katerega je sklical in vodil tajnik
sindikata. Sestanku so prisostvovali
tudi nekateri tovariši italijanske-
ga porekla, ki pa kljub svoji napred-
nosti ne poznajo slovenskega jezika.
Zato je sestanek potekal v napredni
...italijanščini.*

*Ker se zdi, da se bodo taki se-
stanki nadaljevali, razpisuje Čuk na
Obelisku natečaj za prevajalca. V
poštev za točkovanje pridejo napred-
ni pa tudi nenapredni kandidati, ki
obvladajo politično in šolsko termi-
nologijo. Prošnjo je napisati v itali-
janščini in v ožiti od 30. februarja
do 1. aprila direktno na sedežu sin-
dikata. Prošnje ni treba pisati na kol-
kovanem, ampak na čisto navadnem
papirju. Gre namreč za al-sterity
pardon: za austerity!*

zasmehindobrovoljozasmehindobrovoljo

Tinček je dobil prvi par dolgih hlač. Hodil je gor in dol in se občudoval. Končno se je ustavil pred svojim očkom:

»Očka, ali ti zdaj lahko rečem kar Pavle?«

★

Einstein je bil znan kot silno pozabljen človek. Nekoč je srečal prijatelja in mu rekel:

»Prideš k meni nocoj na večerjo? Veš, pride tudi profesor Smidt!«

»Oprosti, toda profesor Smidt sem jaz...«

»A, res? Nič zato, pridi vseeno!«

★

Neki navijač je na stadionu tulil na vso moč tulil, da bi dal poguma svojemu priljubljenemu moštvu. Nenadoma pa ni bilo več glasu iz njegovega grla. Začuden se je sosed obrnil k njemu:

»Izgubil sem glas,« je ta rekel obupano.

»Ne verjamem,« je odvrnil sosed, »gotovo je v mojem desnem ušesu.«

★

Sin vojak pride domov na dopust.

»Pomisli, oče,« se pritožuje, »učijo me postiljati postejo, pometati pod, lupiti krompir, pomivati krožnike.«

»Seveda, kaj si pa pričakoval?«

»Zakaj pa potem pravijo, da vojaščina napravi iz fanta moža?«

★

»Ti, v drugi klopi! Kdo je premagal Špartance?«

»Nisem bil na tekmi.«

★

Učitelj: »Kaj je to andante?«

Učenec: »Dantejev prednik.«

Gospod Predan kupi nov avto in se hoče dati zavarovati.

»Ste že kdaj imeli kako nesrečo?« vpraša zavarovalni agent.

»Ne, nikoli. No ja, enkrat. Vzel sem v avto deklo, ki je stalo ob cesti in mahalo s palcem za avto-stop.«

»In takrat ste imeli nesrečo z njo v avtu?«

»Ne, ne, takrat. Kasneje. Poročil sem se z njo.«

★

Mladi vdovi se na spiritistični seji posreči, da pride v stik z moževim duhom.

»Dobro mi je, nič mi ne manjka, samo zavojček cigar bi rad,« pravi duh.

Zdaj si vdova razbija glavo, kako in kam bi mu poslala škatlo cigar, ko pa se duh ni izrazil, ali je v nebesih ali peklu.

Tedaj se oglasi nekdo navzočih:

»Če dovolite, gospa, zdi se mi značilno, da ni nič omenil, da prinesite tudi vžigalice.«

★

»Poslušaj ti, nisi mi še povedal, kako se je končala pravda zaradi psa, ki te je ugriznil.«

»Slabo zame. Advokat je prepričal sodnika, da sem jaz ugriznil psa.«

★

Sodnik: »Zakaj ste ukradli avto?«

Obtoženec: »Stal je zraven pokopališča, pa sem mislil, da je lastnik umrl.«

Mali bratec naprej in naprej joče. Klara to poslušša, potem zaskrbljeno reče: »Mama, si prepričana, da te niso ogoljufali? Meni se zdi bratec že pokvarjen.«

★

Umirajoči se obrne k zdravniku, ki mu je napravil napačno diagnozo:

»Če umrem, doktor, morate vi plačati pogrebne stroške.«

»Zakaj pa jaz?«

»Ker gredo stroški za prevoz vedno na račun tistega, ki blago odpošlje.«

★

»Peter, kaj je več kot deciliter.«

»Liter.«

»Prav. In kaj je nad litrom?«

»Zamašek.«

★

»Po čem si spoznal, da žena ni več zaljubljena vate?«

»Po tem, da mi je pes začel pri našati copate, žena pa lajati.«

★

Naročajte, berite, širite

MLADIKO

in druge njene izdaje

MESEC KATOLIŠKEGA TISKA

CENA 300.- LIR